

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
ZDRAVOTNĚ SOCIÁLNÍ FAKULTA

Typologie služeb zabývajících se péčí o rodiny a jejich význam

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Mgr. Jitka Macháčková

Petra Michálková DiS.

7.5.2010

ABSTRACT

A topic of the bachelor thesis is “Typology of services dealing with a care for families and their significance”. The care for families with children is currently a hot topic that affects the entire social system, from lawmakers to client families which attend NGOs. Just NGOs provide a large amount of the services dealing with the family issues.

The bachelor thesis theoretically and practically deals with aspects concerning services for families with children. A goal of the thesis was to map the services for families with children in Plzeň and České Budějovice and to compare an offer and demand for these services in chosen towns. Quantitative and qualitative research strategies were chosen to meet objectives. Through a questionnaire there were obtained data about organizations providing services for the families with children in organizations towns of České Budějovice and Plzeň for the cooperation. The basic sample for the qualitative research consisted of managers from organizations in České Budějovice and Plzeň or their representatives. A semi-standardized interview was conducted with both target groups.

Before the beginning of the research I set following research questions: „Does the current range of offered services for the families with children in Plzeň correspond to the demand for them? Does the current offer of services for the families with children in České Budějovice correspond to the demand for those services? Is the offer of services for the families with children in Plzeň greater than in České Budějovice? What kind of services for the families with children are missing in Plzeň? What kind of services for the families with children are missing in České Budějovice?”

The research showed that there are more organizations providing services for the families with children in Plzeň than in České Budějovice, but the demand is greater than offer yet. The question of the offer and demand for the services for the families with children is currently in both towns sufficient, but representatives from all organizations expressed their concern for the future in connection with a constantly increasing number of the client families compared to previous years. Results of the thesis include a typology of the services which are missing in the towns and so they can contribute to

an origination of new organizations able to cover and ensure a complexity of the services for the families with children in Plzeň and České Budějovice.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Typologie služeb zabývajících se péčí o rodiny a jejich význam vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s §47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě/v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných Zdravotně sociální fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

V Českých Budějovicích

Datum

Petra Michálková

Poděkování

Děkuji vedoucí práce, paní Mgr. Jitce Macháčkové, za cenné rady, připomínky a trpělivost při vedení bakalářské práce. Ráda bych na tomto místě poděkovala také své rodině, za podporu při studiu na vysoké škole.

OBSAH:

ÚVOD.....	8
1. SOUČASNÝ STAV	9
1.1 Rodina.....	9
1.1.1 Vymezení pojmu rodina.....	9
1.1.2 Základní funkce rodiny	10
1.1.3 Typy rodiny z hlediska porušení její funkce.....	11
1.2 Sociální práce s rodinou.....	12
1.2.1 Rodinná terapie	13
1.2.2 Teoretická východiska sociální práce s rodinou	14
1.3 Služby pro rodiny s dětmi v České republice	15
1.3.1 Vymezení pojmu sociální služby	16
1.3.2 Cíle sociálních služeb	17
1.3.3 Financování sociálních služeb	17
1.3.4 Komunitní plánování sociálních služeb.....	18
1.4 Typologie sociálních služeb dle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. 18	
1.4.1 Služby poskytující sociální poradenství	19
1.4.2 Služby sociální péče.....	20
1.4.3 Služby sociální prevence	23
1.5 Služby na podporu fungující rodiny	26
1.5.1 Komerčně poskytované služby na podporu fungující rodiny	27
1.5.2 Nekomerčně poskytované služby na podporu fungující rodiny	28
1.6 Služby poskytované v rámci sociálně právní ochrany dětí.....	28
1.7 Sanace rodiny.....	29
2. CÍL PRÁCE A HYPOTÉZY	31
2.1 Cíle práce	31
2.2 Výzkumné otázky	31
3. METODIKA	32
3.1 Popis metodiky	32
3.2 Charakteristika souboru	33

4. VÝSLEDKY	34
4.1 Organizace poskytující služby pro rodiny s dětmi v Plzni	34
4.2 Organizace poskytující služby pro rodiny s dětmi v Českých Budějovicích	44
5. DISKUZE	56
6. ZÁVĚR	65
7. SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	67
8. KLÍČOVÁ SLOVA	70
9. PŘÍLOHY	71

ÚVOD

Bakalářská práce na téma Typologie služeb zabývajících se péčí o rodiny a jejich význam se teoreticky a prakticky zabývá službami, které jsou využívány při sociální práci s rodinami s dětmi. V současné době lze z pohledu rodinné politiky rozlišit tři typy aktivit zaměřených na podporu rodiny. Největší skupinu tvoří sociální služby zakotvené v zákoně č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. Další oblast tvoří služby na podporu fungující rodiny, které mají zejména preventivní a podpůrný charakter. Posledním typem služeb jsou činnosti poskytované v rámci sociálně právní ochrany dětí.

Toto téma jsem si zvolila proto, že služby pečující o rodiny s dětmi považuji za velmi důležité a žádoucí. Činnost odborných pracovníků v této oblasti pokládám za zodpovědnou a v mnohých případech náročnou práci, která má v důsledku dopad na fungování celé společnosti. Právě rodina se svými dětmi je základním článkem lidského společenství a je významné podporovat její správné fungování.

Problematika práce s rodinou a dětmi je v dnešní době velmi aktuální a je jí věnována značná pozornost. V poslední době nastal výrazný rozvoj nestátních neziskových organizací, které se při své činnosti významně podílejí na sociální práci s rodinou. Nestátní neziskové organizace, které fungují nejčastěji jako občanská sdružení a obecně prospěšné společnosti, mají ve své kompetenci chránit a podporovat rodinný systém jako celek. Není ojedinělou záležitostí, že se rodina s dětmi dostane do obtížné životní situace, kterou nedokáže řešit vlastními silami. V těchto případech je na místě aktivní činnost státních a nestátních subjektů, které se snaží svými včasnými intervencemi pomoci rodině při řešení jejích problémů.

Jako dětská zdravotní sestra pracuji s dětmi, resp. s celými rodinami téměř čtyři roky. Ráda bych v práci s rodinami a dětmi pokračovala a rozšířila své zdravotnické kompetence o sociální oblast.

Ve své práci jsem se věnovala zjištění aktuálního stavu nabídky a poptávky po službách pro rodiny s dětmi v Plzni a Českých Budějovicích. Doufám, že výsledky mé práce přispějí k získání lepšího náhledu na typologii služeb nabízenou v obou městech.

1. SOUČASNÝ STAV

1.1 Rodina

1.1.1 Vymezení pojmu rodina

Rodina je obecně chápána jako nejpůvodnější, nejpřirozenější a nejdůležitější prostředí pro vývoj jedince. Rodina je významná pro udržení lidstva a ve všech kulturách a časových obdobích se považuje za základní stavební prvek lidské společnosti (33). Právě z těchto důvodů je velmi žádoucí rodinné soužití podporovat (26).

Zájem společnosti na hladkém fungování rodiny je v České republice vyjádřen systémem sociálního zabezpečení. Stát potřebným formám soužití poskytuje zvláštní podporu. Ta je v mnoha situacích směřována k dětem (26).

Právní řád České republiky neobsahuje přesnou definici rodiny. Za rodinu se považuje především společenství založené na manželství (26). Nejčastější formou rodiny v České republice je stále soužití muže, ženy a jejich biologických dětí, tzn. nukleární rodina (20).

V současné době lze jako rodinu označit téměř jakýkoliv typ soužití. Rodinu v užším a tradičnějším pojetí představuje skupina lidí, která je spojena pouty pokrevního příbuzenství nebo právními svazky, tj. sňatek, adopce (33). Forma rodinného soužití však není spojena jen s manželstvím. V širším slova smyslu se za rodinu považuje skupina osob, která se prezentuje vzájemnou náklonností (14). Existují tzv. nesezdaná soužití, např. druh-družka a další volnější formy (2).

Rodina jako primární nositel kultury poskytuje základ norem a hodnot dané společnosti. V rodině se předávají tradice, zvyky a kulturní hodnoty. Rodina plní důležitou roli při zařazování svých členů do společnosti a předurčuje jejich další sociální fungování. Významným úkolem je osvojení jazyka jakožto prostředku komunikace (26).

1.1.2 Základní funkce rodiny

Rodina plní funkce biologicko-reprodukční, ekonomicko-zabezpečovací, emocionální a výchovně vzdělávací (2). Funkční rodina je bez jakéhokoliv narušení. Je schopna plnit všechny její základní funkce a zabezpečit tak podmínky pro dobrý vývoj dítěte, aby prospívalo (26).

Biologicko-reprodukční funkce

V rámci biologicko-reprodukční funkce rodina vytváří optimální podmínky pro zabezpečení reprodukce, čili pro zabezpečení pokračování dalších generací ve společnosti. Podstata funkce spočívá mimo jiné i v pohlavní lásce, která je silným stabilizujícím činitelem manželství a rodiny. Součástí biologicko-reprodukční funkce je celková péče o členy rodiny, tj. zabezpečení potravy, péče o zdraví členů, vytváření prostoru pro další uspokojivý vývoj dítěte apod. (2).

Ekonomicko-zabezpečovací funkce

Ekonomická funkce rodiny zabezpečuje základní životní potřeby svých jednotlivých členů. U dětí a mládeže buduje správné ekonomické myšlení. Specifickou položkou rodinného rozpočtu jsou náklady spojené se vzděláním. V poslední době přibýly výdaje spojené s péčí o zdraví a o zabezpečení ve stáří (26).

Emocionální funkce

Emocionální funkce je z hlediska dítěte nejdůležitější a nezastupitelnou funkcí rodiny. Jedná se o uspokojování citových potřeb, o vědomí jistoty, uznání a vzájemné podpory. Dítě potřebuje pro správný vývoj především stabilní a milující prostředí. Je důležité, aby byla v rodině saturována jeho potřeba lásky, sounáležitosti a sebeúcty. Stabilní rodinné prostředí je významné i pro dospělé členy rodiny (2).

Výchovně vzdělávací (socializační) funkce

Výchovná a socializační funkce zajišťuje výchovu dětí, předávání kulturních hodnot, vzdělávání a formování životního stylu. Prostřednictvím této funkce se dítě

postupně učí základům komunikace, hygieny, chování se k druhým lidem a podobně (26).

Odpovídající výchova v rodině dítě připravuje na úspěšné zapojení se do společnosti. V rodinném prostředí dítě začíná rozumět jednotlivým sociálním rolím, chápat ekonomické, sociální, kulturní, náboženské, morální a jiné vztahy ve společnosti a jejich význam. Zároveň se dítě učí porozumět sobě samotnému, svým potřebám a možnostem, jak vhodným způsobem prosazovat své vlastní zájmy (26).

1.1.3 Typy rodiny z hlediska porušení její funkce

Poruchu rodiny definuje stav, kdy jeden nebo více členů rodiny neplní nebo nedostatečně, případně nežádoucím způsobem, plní, některou z jejích základních funkcí, a to v míře vážně ohrožující rodinu jako celek a především vývoj dětí (19). Hlavní příčiny poruch rodiny lze rozdělit na příčiny objektivní, které jsou nezávislé na vůli rodičů (invalidita, nemoc, úmrtí, nezaměstnanost, živelné katastrofy apod.), subjektivní, které jsou naopak na možnostech rodičů závislé (neochota či neschopnost pečovat o dítě, nezralost apod.), a smíšené (33).

Problémy rodin bývají důsledkem působení tří skupin faktorů, tj. osobní anomálie rodičů, nevhodné způsoby výchovy, jimž byli rodiče jako děti vystaveni, a kopírují je, a stres, který rodina prožívá v důsledku nezaměstnanosti, chudoby, společenské izolace nebo problémů s bydlením (27).

Problémová rodina

V problémové rodině se vyskytují závažnější poruchy některých nebo všech funkcí, které však neznamenají vážnější ohrožení rodinného systému a vývoje dítěte. Rodina je schopna problémy řešit vlastními silami, případně využívá krátkodobé nebo jednorázové pomoci zvenčí (33).

Dysfunkční rodina

Dysfunkční rodina obsahuje znaky vážné poruchy některých nebo všech funkcí rodiny, které především bezprostředně ohrožují nebo poškozují vývoj dítěte nebo rodinu

ničí jako celek. Rodina není schopna situaci zvládnout, proto je nutné využít opatření a služeb zvenčí. S tímto typem rodiny pracují odborníci z oblasti sanace rodiny. Nezřídka odborníci řeší dilema, do jaké doby je dobré rodinu podporovat jako celek a naopak, od jakého momentu se postavit za zájmy dítěte proti původní rodině (26).

Afunkční rodina

Afunkční rodina se vyznačuje natolik závažnými poruchami, že již přestává plnit svoji úlohu. Vážně ohrožuje samotnou existenci a zdraví dětí. Sanace původní rodiny již není možná (26). Jediné řešení je odebrání dítěte z patologické rodiny a umístění do bezpečné péče (33).

Asociální rodina

Výchovné působení na děti v asociální rodině je vědomě v rozporu s morálními principy společnosti. Asociální rodina se vyznačuje především alkoholismem a jinými závislostmi, dobrovolnou nezaměstnaností, agresivním chováním, neschopností zabezpečit přiměřené sociálně ekonomické podmínky apod. (13).

1.2 Sociální práce s rodinou

Sociální práce s rodinou vychází z rodinné terapie. Je specifická v tom, že sociální pracovník nepracuje pouze s jednotlivcem, ale s celou rodinou nebo několika jejími členy. Odborník zapojuje všechny členy rodiny, kterých se problém dotýká. Dochází tak k efektivnějšímu řešení vzniklých potíží. Členové rodiny spolu komunikují a vzájemně se ovlivňují. Často není možné určit příčinu problémů ani jejich nositele. Pro sociální práci s rodinou je velmi důležitá nestrannost. Sociální pracovník by měl zastávat nehodnotící postoj k názorům jednotlivých členů rodiny a celkově ke konkrétnímu problému rodiny (8).

Problémy, kvůli kterým se sociální pracovníci s rodinami setkávají, jsou většinou problémy dětí nebo dospívajících, neméně často jsou však impulzem k práci s rodinou problémy dospělých členů rodiny (15). Nejčastěji potřebují pomoc rodiny, ve kterých žije samostatný rodič s dětmi, rodiny, které se rozšířily dalším sňatkem,

třígenerační rodiny a nebiologické rodinné formy (adoptivní rodiny). Výjimkou není dokonce ani převažující forma rodiny v naší společnosti, jež tvoří rodiče s biologickými dětmi (4).

Problémy v rodině mohou mít původ v běžných krizích rodiny, jako jsou ztráta zaměstnání jednoho partnera, rodiny v hmotné nouzi a ohrožené chudobou, rodiny se členem ve výkonu trestu odnětí svobody. Dále sociální pracovníci pracují s problémy souvisejícími s náročnějšími vývojovými fázemi rodiny, tj. narození dítěte, puberta apod. (8). Nezřídka je klientem rodina se závažně nemocným členem, s dětmi s poruchami chování, rodiny, ve kterých dochází k rozpadu manželských vztahů, případně rodiny, ve kterých se objevuje násilí (26).

Sociální práce s rodinou zahrnuje celou škálu možných intervencí od preventivních programů až po případovou sociální práci s konkrétní rodinou (26). Návštěva v rodině je výborným prostředkem ke sblížení mezi pomáhajícím pracovníkem a členy rodiny. Během pravidelných návštěv je možné zjistit o rodině mnohem více informací než během série návštěv rodiny v organizacích, které poskytují sociální služby (28).

V současném pojetí práce s rodinou je kladen velký důraz na pomoc rodinám při začleňování do společnosti a zabránění jejich sociálního vyloučení. Mezi klíčové úkoly sociálních pracovníků patří pomáhat klientským rodinám využívat zdroje ve formě služeb a dávek, které nabízí systém sociálního zabezpečení (18).

1.2.1 Rodinná terapie

Rodinná terapie vznikla po druhé světové válce, ale k velkému rozmachu došlo koncem 50. let a zejména v 60. letech 20. století. Kubička definuje rodinnou terapii jako způsob řešení zdravotních či jiných problémů ve spolupráci terapeuta a více členů rodiny. Klientem rodinné terapie není jednotlivec, ale celý rodinný systém (4).

Při setkávání se účastníci snaží rozhovorem vyřešit problém, který se týká všech členů rodiny. Smyslem rodinné terapie je rekonstrukce rodinných vazeb a komunikačních vzorců tak, aby docházelo k pozitivnímu vývoji dětí a celé rodiny (4).

Mezi obecné cíle rodinné terapie patří zlepšení fungování rodiny, vyjasnění rodinné komunikace, vymezení rolí členů rodiny, vytyčení hranic odpovědnosti mezi jednotlivci a mezi podsystémy rodiny (15). Hlavními subsystemy rodiny jsou manželský, rodičovský a sourozenecký subsystem (14). Způsob práce pro všechny směry rodinné terapie spočívá v hledání řešení, možnosti jejich ověření v samotné rodině až k dosažení potřebné změny (4).

Rodinná terapie se v České republice provádí nejčastěji v poradnách pro rodinu, manželství a mezilidské vztahy, v privátních ordinacích a na některých specializovaných pracovištích psychiatrických léčeben (14).

1.2.2 Teoretická východiska sociální práce s rodinou

Psychodynamický přístup

Psychodynamický přístup vychází z pojetí individuální, vývojově podmíněné duševní dynamiky jednotlivých členů rodiny ve vzájemných vztazích. Využívá terapeutických intervencí k dosažení vhledu, porozumění a vyjádření psychodynamicky vytěsňených představ a citů (14).

Experienciální přístup

Experienciální přístup je orientovaný na poruchy prožívání současných rodinných vztahů. Porovnáváním vzájemných citů a přání se směřuje k vyjasnění vztahů, k naplňování potřeb a k osobnímu růstu v rodině (4).

Behaviorální přístup

Behaviorální přístup se zaměřuje na patologické vzorce chování u jednotlivých členů rodiny a jejich soužití. Při sociální práci s rodinou se uplatňují postupy řízeného navozování změny chování (14).

Přístup rozšířené rodiny

Přístup rozšířené rodiny zdůrazňuje síť vlivů v příbuzenských vztazích, které ústí v současné poruše v klientově rodině (15).

Komunikační přístup

Komunikační přístup se využívá při rodinné terapii hlavně při zdolávání odporu rodinného systému ke změně. Jedná se o prostředek propojení řady teorií v sociální práci. Vědomosti o komunikaci jsou nezbytné pro práci sociálního pracovníka. Vedle obsahu verbálního sdělení má důležitý význam neverbální složka komunikace (14).

Systemický přístup

V systemickém přístupu je kladen důraz jednak na rodinu jako uzavřený systém a dále na rodinné interakce. Pracuje se s obsahem rodinného systému a usiluje se o jeho zlepšení (4).

1.3 Služby pro rodiny s dětmi v České republice

Z pohledu rodinné politiky se v České republice rozlišují tři typy aktivit zaměřených na podporu rodiny. Prvním typem jsou sociální služby, které jsou zaměřeny na pomoc a podporu rodiny jako celku, nebo jednotlivých členů rodiny, které se nacházejí v nepříznivé sociální situaci. Základními druhy sociálních služeb jsou podle zákona 108/2006 Sb., o sociálních službách, služby poskytující sociální poradenství, služby sociální péče a služby sociální prevence. Účelem služeb je prevence sociálního vyloučení (31). Další oblast tvoří služby na podporu fungující rodiny, které mají preventivní a podpůrný charakter. Jejich účelem je usnadňovat a posilovat partnerská a manželská soužití a rodičovství, podporovat rodiny v péči o děti a při harmonizaci práce a rodiny. Tento typ služeb lze dále rozlišit na služby poskytované komerčně, podle zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání a nekomerčně poskytované služby, jako jsou mateřská centra, centra pro rodinu, družiny a další. Posledním typem služeb jsou činnosti poskytované v rámci sociálně právní ochrany dětí (18).

Ve srovnání se zahraničím některé služby pro rodiny a děti v České republice chybí. Podle Matouška se jedná například o programy pro profesionály, které by učily, jak rozpoznat ohrožené dítě, rodinu a jak na ohrožení reagovat. Dále zde chybí programy pro rodiče nevhodně zacházející s dítětem. Některé nestátní neziskové organizace v České republice začínají zkoušet programy tzv. sanace rodiny. V rámci

těchto služeb se na rodinu napojují zaškolení dobrovolníci, kteří pomáhají zvládat domácí provoz a výchovu dětí (16).

1.3.1 Vymezení pojmu sociální služby

Sociální služby jsou nedílnou součástí sociální ochrany ve společnosti (11). Hlavním posláním sociálních služeb je možnost, aby lidé nacházející se v nepříznivé sociální situaci zůstali rovnocennými členy společnosti, mohli využívat jejich přirozených zdrojů, žít nezávisle v kontaktu s ostatními lidmi a v přirozeném rodinném a sociálním prostředí (19).

Sociální služby jsou poskytovány zejména občanům, kteří z důvodu věku nebo svého zdravotního stavu nejsou schopni překonat tíživou sociální situaci bez pomoci společnosti. Mezi nejpočetnější uživatele sociálních služeb patří rodiny s dětmi, osoby se zdravotním postižením, senioři a osoby společensky nepřizpůsobené, které z různých důvodů žijí na okraji společnosti (9).

Průša definuje sociální služby jako mimořádnou aktivitu státu, samosprávy a nestátních subjektů, které řeší problémy jednotlivců, rodin a skupin občanů, a tím pozitivně ovlivňují vývoj celé společnosti (7). Sociální služby jsou poskytovány veřejnoprávními či nestátními institucemi (16).

Neméně výstižná je Matoušková definice, která uvádí, že pod pojmem sociální služby jsou zahrnuty všechny krátkodobé i dlouhodobé služby, jež se poskytují oprávněným uživatelům. Služby si kladou za cíl zvýšení kvality života klientů, případně i ochrany zájmů společnosti (14).

V evropském kontextu vychází sociální politika v oblasti sociálních služeb z Evropské charty, která zdůrazňuje sedm vůdčích principů tvořící základ všech sociálních služeb, tj. nezávislost a autonomie pro uživatele služeb, začleňování a integrace, respektování individuálních i společenských potřeb, partnerství ve smyslu spolupráce, kvalita a rovnost bez diskriminace (24).

V České republice sociální politika v oblasti sociálních služeb navíc vychází z klíčového materiálu Ministerstva práce a sociálních věcí České republiky, z tzv. Bílé knihy v sociálních službách. Tento dokument definuje sociální služby jako činnost,

která poskytuje lidem v nepříznivé sociální situaci podporu při sociálním začleňování a ochranu před sociálním vyloučením. Prostřednictvím jejich pomoci je osobám umožněno zapojení do běžného života společnosti a využívání jiných systémů, jako jsou bydlení, školství, zdravotnictví, služba zaměstnanosti apod. (12).

1.3.2 Cíle sociálních služeb

V obecné rovině lze vymezit následující cíle sociálních služeb:

- respektování důstojnosti uživatelů, podporování jejich nezávislosti a zvyšování jejich společenské a ekonomické participace,
- ochrana uživatelů proti nízké úrovni sociálních služeb,
- umožnění uživatelům žít bezpečným, plným a pokud možno normálním životem v jejich vlastním domově,
- zajištění ochrany zranitelných uživatelů před citovým, fyzickým, sexuálním zneužíváním a nedbalostí v jejich přirozeném prostředí i v institucích,
- včasné rozpoznání potřeb obcí a krajů a zabezpečení odpovídajících služeb, které budou osoby nebo skupiny osob chránit, a tím předcházet sociálnímu vyloučení,
- napomáhání k odstranění znevýhodnění jednotlivců nebo skupin a podporování jejich zapojení do života komunity,
- vytvoření dostatečně pestré a dostupné nabídky služeb a umožnění volby, která bude reagovat na individuální potřeby a okolnosti (23).

1.3.3 Financování sociálních služeb

Způsob financování sociálních služeb upravuje zákon o sociálních službách, který uvádí, že poskytovatelům, kteří jsou uvedeni v registru poskytovatelů sociálních služeb, se poskytuje státní dotace. Velmi charakteristické je jejich vícezdrojové financování (31).

Za zdroje finančních prostředků lze považovat:

- dotace ze státního rozpočtu,
- dotace od krajů, případně od krajských úřadů,
- vlastní zdroje obcí, měst a regionů,
- dotace ze zdrojů Evropské unie,
- příspěvky od nadací, případně nadačních fondů,
- další zdroje, které se na financování sociálních služeb mohou podílet, jako jsou dary, sponzoring a příspěvky od klientů (23).

Sociální služby mohou být poskytovány bez úhrady nákladů, za částečnou nebo plnou úhradu nákladů. Výše úhrady nákladů vychází ze smlouvy, která se uzavírá mezi poskytovatelem a klientem (31).

1.3.4 Komunitní plánování sociálních služeb

Komunitní plánování sociálních služeb je metoda, která umožňuje na úrovni obce i kraje plánovat sociální služby takovým způsobem, aby co nejvíce odpovídaly dané lokalitě a potřebám občanů. Hlavním cílem je nastavit efektivní systém poskytování sociálních služeb a zajistit jejich místní a finanční dostupnost (22).

Základem komunitního plánování je spolupráce a zapojení všech účastníků. Zadavatel sociální služby, kterým je zástupce obce nebo kraje, zodpovídá za zajištění sociálních služeb na daném území. Poskytovatelé sociální služby jsou subjekty, které poskytují a nabízejí sociální služby. Uživatelé sociální služby jsou osoby, kterým jsou jednotlivé typy sociálních služeb poskytovány (24).

1.4 Typologie sociálních služeb dle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách zprostředkovává pomoc, ochranu a podporu fyzickým osobám, které se ocitly v nepříznivé sociální situaci. Kontroluje dodržování lidských práv a zachování lidské důstojnosti. Zákon zároveň požaduje po poskytovatelích, aby jejich podpora a pomoc motivovala a nevytvářela u klientů zbytečnou závislost na péči sociální služby (22). Zákon definuje jednotlivé sociální

služby podle účelu sociální služby, okruhu osob, pro který je sociální služba určena, a výčtu základních činností (11).

Zákon rozlišuje tři typy sociálních služeb:

- sociální poradenství,
- služby sociální péče,
- služby sociální prevence (31).

Sociální služby jsou poskytovány ve formě pobytové, ambulantní nebo terénní. Pobytovými službami se rozumí služby spojené s ubytováním osoby v zařízení sociálních služeb. Za ambulantními službami klient dochází nebo je doprovázen do zařízení sociálních služeb. Terénní služby jsou poskytovány v přirozeném sociálním prostředí (23).

1.4.1 Služby poskytující sociální poradenství

Sociální poradenství zaujímá v systému poskytování sociálních služeb specifické místo. Je poskytováno formou základního nebo odborného sociálního poradenství (11).

Základní sociální poradenství

Základní sociální poradenství je zahrnuto ve všech druzích sociálních služeb a poskytovatelé všech typů sociálních služeb jsou povinni tuto základní činnost vždy zajistit. Základní poradenství je bezplatné a poskytuje informace o možnostech řešení nepříznivé sociální situace a způsobech jejího předcházení (23).

Odborné sociální poradenství

Odborné sociální poradenství se zaměřuje na potřeby konkrétních cílových skupin osob. Je poskytováno v poradnách pro osoby se zdravotním postižením, poradnách občanských, manželských, rodinných a dalších. Odborné poradenství může být poskytováno osobám, jejichž způsob života vede ke konfliktu se společností. Služba nabízí půjčování kompenzačních pomůcek (11).

1.4.2 Služby sociální péče

Služby sociální péče napomáhají osobám zajistit jejich fyzickou a psychickou soběstačnost. Jejich cílem je umožnit osobám, v co možná nejvyšší míře, zapojení do běžného života společnosti a zajistit jim důstojné prostředí a zacházení v případech, kdy to vylučuje jejich stav nebo vysoký věk (29).

Osobní asistence

Osobní asistence je terénní služba poskytovaná osobám, které z důvodu věku, zdravotního postižení nebo chronického onemocnění potřebují pomoc jiné osoby v jejich přirozeném prostředí (5).

Pečovatelská služba

Pečovatelská služba je terénní či ambulantní služba poskytovaná osobám se sníženou soběstačností a rodinám s dětmi, které vyžadují pomoc jiné osoby. Služba se poskytuje v předem vymezeném čase v přirozeném prostředí uživatele nebo v zařízení sociálních služeb (31).

Tísňová péče

Tísňová péče je terénní forma služby. Prostřednictvím této služby se poskytuje nepřetržitá distanční hlasová a elektronická komunikace s osobami vystavenými stálému vysokému riziku ohrožení zdraví nebo života v případě náhlého zhoršení jejich zdravotního stavu (5).

Průvodcovské a předčitatelské služby

Průvodcovské a předčitatelské služby jsou terénní nebo ambulantní služby. Poskytují se osobám, které mají sníženou soběstačnost v oblasti orientace a komunikace z důvodu věku nebo zdravotního postižení, a potřebují si osobně vyřídit vlastní záležitosti (31).

Podpora samostatného bydlení

Jedná se o terénní službu poskytovanou osobám, které mají sníženou soběstačnost z důvodu zdravotního postižení nebo chronického onemocnění, včetně duševního onemocnění, jejichž situace vyžaduje pomoc jiné fyzické osoby. Cílem služby je podpora osob, které žijí ve vlastní domácnosti (5).

Odlehčovací služby

Odlehčovací služby mají formu terénní, ambulantní nebo pobytovou. Poskytují služby osobám, které mají sníženou soběstačnost z důvodu věku, chronického onemocnění nebo zdravotního postižení, o které je jinak pečováno rodinou v jejich přirozeném prostředí. Cílem služby je umožnit na přechodnou dobu pečující osobě nezbytný odpočinek (31).

Centra denních služeb

Centra denních služeb poskytují ambulantní služby osobám, které mají sníženou soběstačnost z důvodu věku, chronického onemocnění nebo zdravotního postižení. Jejich situace vyžaduje pomoc jiné fyzické osoby (5).

Denní stacionáře

V denních stacionářích jsou poskytovány ambulantní služby osobám, které mají sníženou soběstačnost z důvodu věku nebo zdravotního postižení, a osobám s chronickým duševním onemocněním, jejichž stav vyžaduje pravidelnou pomoc jiné fyzické osoby (31).

Týdenní stacionáře

Týdenní stacionáře poskytují pobytové služby osobám se sníženou soběstačností z důvodu věku, zdravotního postižení a osobám s chronickým duševním onemocněním, jejichž stav vyžaduje pravidelnou pomoc jiné fyzické osoby (5).

Domovy pro osoby se zdravotním postižením

Tento typ pobytových služeb se poskytuje osobám, které mají sníženou soběstačnost z důvodu zdravotního postižení, a jejichž stav vyžaduje pravidelnou pomoc jiné fyzické osoby (31).

Domovy pro seniory

Domovy pro seniory poskytují pobytové služby osobám, které mají sníženou soběstačnost zejména z důvodu věku a jejichž stav vyžaduje pravidelnou pomoc jiné fyzické osoby (5).

Domovy se zvláštním režimem

Domovy se zvláštním režimem poskytují pobytové služby osobám, které mají sníženou soběstačnost z důvodu chronického duševního onemocnění, závislosti na návykových látkách, a osobám se stařeckou, Alzheimerovou demencí a jinými typy demencí. Jejich situace vyžaduje pravidelnou pomoc jiné fyzické osoby. Režim v zařízení je přizpůsoben specifickým potřebám klientů (31).

Chráněné bydlení

Chráněné bydlení je pobytová služba, která je poskytována osobám se sníženou soběstačností z důvodu zdravotního postižení nebo chronického onemocnění, včetně duševního onemocnění, a jejichž situace vyžaduje pomoc jiné fyzické osoby. Chráněné bydlení má formu skupinového nebo individuálního bydlení (5).

Sociální služby poskytované ve zdravotnických zařízeních ústavní péče

Tento druh služeb je určen pro osoby, které se vzhledem ke svému zdravotnímu stavu nejsou schopny obejít bez pomoci jiné fyzické osoby, a nemohou být proto propuštěny ze zdravotnického zařízení ústavní péče v případech, kdy není zabezpečena pomoc osobou blízkou nebo jinou fyzickou osobou, ani jim nelze zajistit poskytování terénních, ambulantních nebo pobytových sociálních služeb (31).

1.4.3 Služby sociální prevence

Služby sociální prevence jsou druhem služeb, jejichž cílem je napomáhat osobám ohroženým sociální událostí překonat jejich krizovou sociální událost, a tím chránit společnost před vznikem a působením nežádoucích sociálních jevů. Služby sociální prevence jsou zaměřeny na osoby, jejichž nepříznivá sociální situace může být způsobena krizovou sociální situací, životními návyky, sociálně znevýhodňujícím prostředím, způsobem života, který často vede ke konfliktu se společností, nebo ohrožením práv a oprávněných zájmů trestnou činností jiné fyzické osoby (29).

Raná péče

Raná péče je terénní či ambulantní služba určena pro dítě a pro rodiče dítěte od narození do sedmi let věku. Cílovou skupinu tvoří děti se zdravotním postižením nebo děti ohrožené v důsledku nepříznivé sociální situace. Služba zohledňuje specifické potřeby dítěte a je zaměřena na podporu rodiny a správný vývoj dítěte (5).

Telefonická krizová pomoc

Telefonická krizová pomoc je terénní služba poskytovaná na přechodnou dobu osobám, které se ocitly v situaci ohrožení zdraví nebo života, či v jiné obtížné situaci a přechodně ji nedokáží řešit vlastními silami (31).

Tlumočnické služby

Tlumočnické služby jsou terénní nebo ambulantní služby určené pro osoby s poruchami komunikace, které jsou způsobeny smyslovým postižením a zamezují běžnou komunikaci s okolím (5).

Azylové domy

Azylové domy zabezpečují pobytové služby na přechodnou dobu osobám v nepříznivé sociální situaci spojené se ztrátou bydlení (31).

Domy na půl cesty

Domy na půl cesty poskytují pobytové služby osobám, které po dosažení zletilosti opouštějí školská zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy. Dále jsou služby určeny pro osoby z jiných zařízení pro péči o děti a mládež a pro osoby, které jsou propuštěny z výkonu trestu odnětí svobody nebo ochranné léčby. Klienti musí splňovat věk do 26 let (5).

Kontaktní centra

Kontaktní centra jsou nízkoprahová zařízení, která poskytují ambulantní i terénní službu osobám závislým na návykových látkách. Cílem služby je snižování společenských a zdravotních rizik, která plynou ze zneužívání návykových látek (31).

Krizová pomoc

Krizová pomoc je služba poskytována na přechodnou dobu osobám, které se nacházejí v situaci ohrožení zdraví nebo života a momentálně nemohou řešit svoji nepříznivou sociální situaci vlastními silami. Služba zahrnuje formu terénní, ambulantní nebo pobytovou (5).

Nízkoprahová denní centra

Nízkoprahová denní centra poskytují ambulantní nebo terénní službu osobám bez přístřeší (31).

Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež

Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež poskytují ambulantní či terénní služby osobám od 6 do 26 let věku, které jsou ohroženy společensky nežádoucími jevy. Cílem služby je zlepšit kvalitu života dětí a mladistvích na základě předcházení nebo snížení sociálních a zdravotních rizik souvisejících se způsobem jejich života. Služba umožní osobám orientovat se lépe v jejich sociálním prostředí a vytvářet podmínky k řešení jejich nepříznivé sociální situace. Služba může být poskytována anonymně (5).

Noclehárny

Noclehárny nabízejí využití hygienického zařízení a přenocování osobám bez přístřeší. Jedná se o ambulantní služby (31).

Služby následné péče

Služby následné péče jsou terénní služby poskytované osobám s chronickým duševním onemocněním a osobám závislým na návykových látkách, které absolvovaly ústavní či ambulantní léčbu, nebo se jí podrobují, či abstinujícím osobám (5).

Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi

Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi jsou terénní či ambulantní služby poskytované rodině s dítětem, jehož vývoj je ohrožen v důsledku dopadů dlouhodobé krizové sociální situace, kterou rodiče nedokážou sami překonat a při které existují další rizika ohrožení vývoje dítěte (31).

Sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením

Sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením jsou ambulantní či terénní služby, které jsou určeny pro osoby v důchodovém věku nebo osoby se zdravotním postižením ohroženým sociálním vyloučením (5).

Sociálně terapeutické dílny

Sociálně terapeutické dílny jsou ambulantní služby poskytované osobám se sníženou soběstačností z důvodu zdravotního postižení, které nejsou umístitelné na otevřeném ani chráněném trhu práce. Jejich účelem je dlouhodobá a pravidelná podpora zdokonalování pracovních návyků a dovedností (12).

Terapeutické komunity

Terapeutické komunity poskytují na přechodnou dobu pobytové služby osobám závislým na návykových látkách a osobám s chronickým duševním onemocněním, které mají zájem o začlenění do běžného života (31).

Terénní programy

Terénní programy jsou terénní služby určené pro problémové skupiny osob, uživatele návykových látek, osoby bez přístřeší, osoby žijící v sociálně vyloučených komunitách a jiné sociálně ohrožené skupiny. Cílem služby je aktivně vyhledávat tyto osoby a minimalizovat rizikový způsob jejich života. Služba může být poskytována anonymně (5).

Sociální rehabilitace

Sociální rehabilitace je komplex činností, který směřuje k dosažení samostatnosti, nezávislosti a soběstačnosti osob se zdravotním postižením na podkladě rozvoje jejich specifických schopností a dovedností, posilováním návyků a nácvikem výkonu běžných a nezbytných činností pro samostatný život. Cílem služby je nalezení vhodného pracovního uplatnění. Sociální rehabilitace se poskytuje formou terénních a ambulantních služeb nebo formou pobytových služeb v centrech sociální rehabilitace (31).

Intervenční centra

Intervenční centra pomáhají obětem domácího násilí nebo osobám touto situací ohroženým (29).

1.5 Služby na podporu fungující rodiny

Služby na podporu fungující rodiny mají preventivní a podpůrný charakter. Jejich účelem je usnadňovat, posilovat manželské soužití a rodičovství a podporovat rodiny v péči o děti. Síť služeb napomáhá fungování rodiny jako celku a usiluje o harmonizaci práce a rodiny. Služby jsou zřizovány státními subjekty, případně zajišťovány nestátními neziskovými subjekty. Rozlišují se dvě hlavní skupiny služeb na podporu fungující rodiny (18).

1.5.1 Komerčně poskytované služby na podporu fungující rodiny

Tento typ služeb je provozován v režimu zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání. Zahrnuje následující služby (17):

Hlídní dětí do tří let věku a nad tři roky věku nerodičovskou osobou

Hlídní dětí do tří let věku nerodičovskou osobou není v České republice příliš rozvinuté (19). Služby jsou poskytovány ve zdravotnických zařízeních typu jesle, v zařízeních zajišťujících individuální péči o svěřené děti a ve službách typu „baby-sitting“, která provozují příležitostné krátkodobé hlídání dětí. Péče o děti starší tří let je zabezpečena prostřednictvím sítě mateřských škol (17). Rozsah služeb v zařízeních však většinou není přizpůsoben požadavkům pracujících rodičů, např. rozdílu v jejich pracovní době. V ČR je nedostatek dobře organizovaných a flexibilních zařízení péče o děti a stále dochází k redukci jejich počtu. Největší úbytek je zaznamenán u jeslí, které již téměř neexistují. Počet mateřských škol se snížil zhruba o 20% v rámci celkového počtu těchto zařízení. Pokles na nulovou úroveň zaznamenal provoz podnikových dětských zařízení (19). Rozšířená je pomoc při hlídání dětí ze strany příslušníků širší rodiny, především prarodičů, která bude zřejmě v průběhu dalších let také klesat. S rostoucím věkem prvorodiček se zvyšuje stáří a riziko nemoci prarodičů (18).

Služby pomoci s vedením domácnosti

Služby pomoci s vedením domácnosti zahrnují např. údržbu domácnosti a rodinné zásobování (17).

Volnočasové a vzdělávací aktivity pro děti

Volnočasové a vzdělávací aktivity pro děti zahrnují mimoškolní výchovu a vzdělávání, doučování žáků a studentů, výchovně vzdělávací činnost na dětských táborech a jiných akcích (17).

1.5.2 Nekomerčně poskytované služby na podporu fungující rodiny

Jedná se o služby zaměřené na podporu funkce a soudržnosti rodiny, které napomáhají skloubit pracovní povinnosti rodičů s péčí o rodinu. Patří mezi ně: mateřská centra, centra pro rodinu a družiny (17). Mateřská centra, kterých je cca 124 v České republice, jsou založená především na bázi dobrovolnictví a svépomoci ze strany matek. Přispívají k sociální prevenci, dávají příležitost k rozšiřování dovedností i vzdělání dětí a rodičů, často supluje i kulturní zařízení a rozvíjejí komunitní život (19).

Přednášková činnost a poradenství v oblasti podpory slučitelnosti profesních a rodinných rolí (17).

Přednášková činnost a kurzy v oblasti podpory harmonického partnerství, manželství a výchova odpovědného rodičovství a další aktivity (33).

1.6 Služby poskytované v rámci sociálně právní ochrany dětí

Sociálně právní ochrana dětí je zakotvena zejména v Úmluvě o právech dítěte a v zákoně č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí. Účelem sociálně právní ochrany je chránit práva dítěte na příznivý vývoj a řádnou výchovu, chránit oprávněné zájmy dítěte, včetně ochrany jeho jmění, a působit na obnovení narušených funkcí rodiny (33). Zákon o sociálně právní ochraně dětí také upravuje podmínky zprostředkování osvojení a pěstounské péče (21).

V České republice zajišťují sociálně právní ochranu dětí orgány sociálně právní ochrany dítěte působící na obecních úřadech obcí s rozšířenou působností (16). Obecní úřady mají ze zákona povinnost aktivně vyhledávat rodiny s dětmi, které potřebují nějakou formu pomoci (21). Odborní pracovníci orgánu sociálně právní ochrany dětí prověřují případy špatného zacházení pečujících osob s dětmi, navrhuje opatření včetně omezení, zbavení a pozastavení rodičovské odpovědnosti, navrhuje ústavní výchovu, vydávají rozhodnutí o tom, že se rodič o dítě nezajímá. Sledují výkon ústavní a ochranné výchovy dětí a navštěvují nezletilé osoby ve vězení. Účastní se projednávání

trestních věcí u dětí a nezletilých. Pracovník sociálně právní ochrany dětí také vystupuje v opatrovnickém řízení jako kolizní opatrovník (16).

V samostatné působnosti zřizují obce a kraje zařízení sociálně právní ochrany dětí jako jsou zařízení odborné poradenství pro péči o děti, zařízení sociálně výchovné činnosti, zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc, výchovně rekreační tábory pro děti a zařízení pro výkon pěstounské péče (8). Zařízení sociálně právní ochrany zřizují i nestátní subjekty. Jedná se o dětské vesničky, krizová centra a linky důvěry (21).

1.7 Sanace rodiny

V České republice sanaci neboli podporu rodiny definoval Matoušek jako pomoc podporující fungování rodiny. Postupy sanace nevyčleňují některého člena rodiny kvůli tomu, že někoho ohrožuje, dokonce ani v případech, kdy je sám někým z rodiny ohrožen. Sociálně právní ochrana, sociální služby a další programy tvoří náplň sanace rodiny. Jsou určeny pro rodiče dítěte a dítě, jehož vývoj je ohrožen (1).

Práce s rodinou probíhá formou podpory zaškoleného dobrovolníka, terapie poskytované profesionálem celé rodině nebo někomu z rodiny v domácím či jiném prostředí (14). Služba usiluje o úpravu případně obnovu výchovného prostředí v rodině (13). Sanační tým tvoří rodina se svými členy, pracovník sociálně právní ochrany dětí, pracovník centra pro sanaci rodiny, pracovník zařízení pro výkon ústavní výchovy, nebo pro děti, vyžadující okamžitou pomoc, a další odborníci (1).

Cílem sanace rodiny je eliminace příčin možného narušení vývoje dítěte a zachování rodiny jako celku. Služba není na našem území ještě dostatečně rozšířená, avšak u odborníků z oblasti sociální práce převažuje názor, že sanace rodiny by měla být metodou první volby u většiny případů, kdy je třeba sociální intervence (1).

Sanace rodiny je legislativně upravena novelou zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí. Zákon ukládá zaměstnancům obecního úřadu obce s rozšířenou působností povinnosti a kompetence pro sociální práci s rodinou (30). Velkým problémem je nízký počet sociálních pracovníků určených pro práci s rodinou na obecních úřadech obcí s rozšířenou působností. V souvislosti se zákonem č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, dotačními podmínkami Ministerstva práce

a sociálních věcí České republiky a komunitním plánováním sociálních služeb na úrovni obcí vznikají nestátní neziskové organizace poskytující sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi, které jsou nástrojem sanace rodiny. V ideálním případě tak obecní úřady obcí s rozšířenou působností a nestátní neziskové organizace tvoří síť služeb pro klientské rodiny, která jim nabízí podporu a pomoc (1).

2. CÍL PRÁCE A HYPOTÉZY

2.1 Cíle práce

Prvním cílem bakalářské práce je zmapovat služby pro rodiny s dětmi v Plzni a Českých Budějovicích.

Druhým cílem bakalářské práce je porovnat nabídku a poptávku služeb pro rodiny s dětmi v Plzni a Českých Budějovicích.

2.2 Výzkumné otázky

Hypotézy nejsou stanoveny vzhledem ke zvolenému typu výzkumu. Před zahájením výzkumu jsem si stanovila základní výzkumné otázky. Na otázky jsem na základě výsledků výzkumu odpovídala v diskuzi.

- Výzkumná otázka č. 1: Odpovídá v současné době nabídka služeb pro rodiny s dětmi v Plzni poptávce po těchto službách?
- Výzkumná otázka č. 2: Odpovídá v současné době nabídka služeb pro rodiny s dětmi v Českých Budějovicích poptávce po těchto službách?
- Výzkumná otázka č. 3: Je v Plzni nabídka služeb pro rodiny s dětmi větší než v Českých Budějovicích?
- Výzkumná otázka č. 4: Jaké druhy služeb pro rodiny s dětmi v Plzni chybí?
- Výzkumná otázka č. 5: Jaké druhy služeb pro rodiny s dětmi chybí v Českých Budějovicích?

3. METODIKA

3.1 Popis metodiky

Po domluvě s vedoucí bakalářské práce byla metodika výzkumu změněna, z pouze kvantitativního výzkumu na výzkum smíšený. Informace potřebné pro zpracování empirické části bakalářské práce byly získány prostřednictvím kvantitativní a kvalitativní výzkumné strategie a na základě studia odborných materiálů.

V rámci předvýzkumu byla použita metoda sekundární analýzy dat k vyhledání služeb pro rodiny s dětmi v Registru poskytovatelů sociálních služeb, který je volně přístupný na webových stránkách Ministerstva práce a sociálních věcí České republiky. Sekundární analýza dat představuje analýzu existujících databází dat empirických studií s cílem zodpovědět původní otázku použitím jiných metod nebo zodpovědět otázky nové (6). Pro zmapování dalších služeb pro rodiny s dětmi v Plzni a Českých Budějovicích byly využity webové stránky obou regionů. Metodou dotazování byli osloveni zástupci plzeňských a českobudějovických organizací, které poskytují služby rodinám s dětmi. Identifikační dotazníky byly zasílány elektronickou poštou, případně identifikační údaje o jednotlivých zařízeních byly zjišťovány telefonicky. Průvodním dopisem, který uváděl dotazníky, byl zjišťován zájem organizací o další spolupráci týkající se poskytnutí rozhovoru. Dotazník je nejběžnější technikou metody dotazování. Dotazník může postihnout velký počet respondentů a získat trak informace od velkého počtu jedinců v poměrně krátkém čase (3). Předvýzkum ověřuje, zda byla vhodně použita technika sběru dat.

Vlastní šetření bylo provedeno formou polostandardizovaných rozhovorů. Rozhovor je jedna z nejčastěji používaných výzkumných a diagnostických technik. Jedná se o vzájemnou interakci, která probíhá mezi respondentem a tazatelem, s cílem získat informace prostřednictvím otázek, které tazatel klade. Polostandardizovaný rozhovor je základní technikou kvalitativního výzkumu (6). Pro rozhovor byly vymezeny otázky, které byly v případě nutnosti v průběhu rozhovoru blíže specifikovány. Rozhovory probíhaly v období od začátku února do konce března 2010. Před zahájením rozhovoru byl od všech dotázaných získán souhlas s uveřejněním

získaných údajů v bakalářské práci. Rozhovory se zástupci poskytovatelů služeb pro rodiny s dětmi probíhaly v jejich kancelářích. Délka rozhovorů se pohybovala v časovém rozmezí od 30 do 90 minut. U všech rozhovorů byl proveden písemný záznam.

Kvalitativní výzkum představuje, podle Hendla, proces hledání porozumění založený na různých metodologických zkoumáních daného sociálního nebo lidského problému. Výzkumný pracovník analyzuje různé typy textů, informuje o názorech účastníků výzkumu a vytváří komplexní obraz. Kvalitativní výzkum probíhá nejčastěji v přirozených podmínkách sociálního prostředí. Výsledkem kvalitativního výzkumu je vytvoření nových hypotéz, nového porozumění a budoucí teorie (6).

3.2 Charakteristika souboru

Vzhledem k velkému počtu organizací, které pečují o rodiny, jsem se ve výzkumné části bakalářské práce soustředila na služby poskytující služby pro rodiny s dětmi. Výzkumný soubor tvořilo 24 organizací z Plzně a 16 českobudějovických organizací pro rodiny s dětmi. Zástupci těchto organizací vyplnili identifikační dotazník.

V rámci kvalitativního výzkumu bylo mým původním záměrem vést rozhovory s klientskými rodinami. Avšak z důvodu nezájmu z jejich strany jsem přistoupila k vedení rozhovorů se zástupci organizací, které těmto osobám služby poskytují. S poskytnutím rozhovoru souhlasilo 16 respondentů. Výzkumný soubor pro polostandardizované rozhovory byl rozdělen na dvě cílové skupiny. První skupinu tvořilo 8 organizací poskytující služby pro rodiny s dětmi se sídlem v Plzni. Druhá skupina byla složena z 8 organizací, které sídlí v Českých Budějovicích, a poskytují shodné služby.

4. VÝSLEDKY

4.1 Organizace poskytující služby pro rodiny s dětmi v Plzni

Otázka č. 1: Jaká je identifikace Vaší organizace?

První otázkou byla zjištěna identifikace jednotlivých organizací.

Tabulka 1: Identifikační údaje organizací poskytující služby pro rodiny s dětmi v Plzni

Respondent 1: Forma právního subjektu: Adresa: Telefon: E-mail: Webové stránky: Pracovní zařazení kontaktní osoby:	CeDR, Centrum dětí a rodičů Plzeň občanské sdružení Západní 18, 323 26 Plzeň +420 777 036 704, 728 646 656 cedr.plzen@seznam.cz www.lesyco.cz/cedr předsedkyně občanského sdružení
Respondent 2: Forma právního subjektu: Adresa: Telefon: E-mail: Webové stránky: Pracovní zařazení kontaktní osoby:	Centrum SOS Archa církevní právnická osoba Prokopova 17, 301 00 Plzeň +420 377 223 221 archa.plzen@diakoniecce.cz www.sosarcha.cz vedoucí programu
Respondent 3: Forma právního subjektu: Adresa: Telefon: E-mail: Webové stránky: Pracovní zařazení kontaktní osoby:	Domus – Centrum pro rodinu občanské sdružení Hřímálého 4, 301 00 Plzeň +420 733 733 061 domus@domus-cpr.cz www.domus-cpr.cz zástupkyně ředitelky

<p>Respondent 4:</p> <p>Forma právního subjektu:</p> <p>Adresa:</p> <p>Telefon:</p> <p>E-mail:</p> <p>Webové stránky:</p> <p>Pracovní zařazení kontaktní osoby:</p>	<p>FOD – Pobočka Plzeň</p> <p>občanské sdružení</p> <p>Barrandova 8, 326 00 Plzeň</p> <p>+420 377 455 132</p> <p>fod.plzen@fod.cz</p> <p>www.fod.cz</p> <p>vedoucí pobočky</p>
<p>Respondent 5</p> <p>Forma právního subjektu:</p> <p>Adresa:</p> <p>Telefon:</p> <p>E-mail:</p> <p>Webové stránky:</p> <p>Pracovní zařazení kontaktní osoby:</p>	<p>Naděje, pobočka Plzeň</p> <p>občanské sdružení</p> <p>Železniční 36, 326 00 Plzeň</p> <p>+420 377 456 912, 377 443 977</p> <p>plzen@nadeje.cz</p> <p>www.nadeje.cz/plzen</p> <p>vedoucí pobočky</p>
<p>Respondent 6</p> <p>Forma právního subjektu:</p> <p>Adresa:</p> <p>Telefon:</p> <p>E-mail:</p> <p>Webové stránky:</p> <p>Pracovní zařazení kontaktní osoby:</p>	<p>Občanská poradna Plzeň, o.s.</p> <p>občanské sdružení</p> <p>Koterovská 41, 326 00 Plzeň</p> <p>+420 377 456 468, 777 964 563</p> <p>poradna@opplzen.cz</p> <p>www.opplzen.cz</p> <p>vedoucí občanské poradny</p>
<p>Respondent 7</p> <p>Forma právního subjektu:</p> <p>Adresa:</p> <p>Telefon:</p> <p>E-mail:</p> <p>Webové stránky:</p> <p>Pracovní zařazení kontaktní osoby:</p>	<p>Poradna pro rodinu, manželství a mezilidské vztahy, o.p.s.</p> <p>obecně prospěšná společnost</p> <p>Klatovská třída 90, 301 00 Plzeň</p> <p>+420 377 331 255, 775 263 426</p> <p>info@poradnaplzen.cz</p> <p>www.poradnaplzen.cz</p> <p>ředitelka organizace</p>

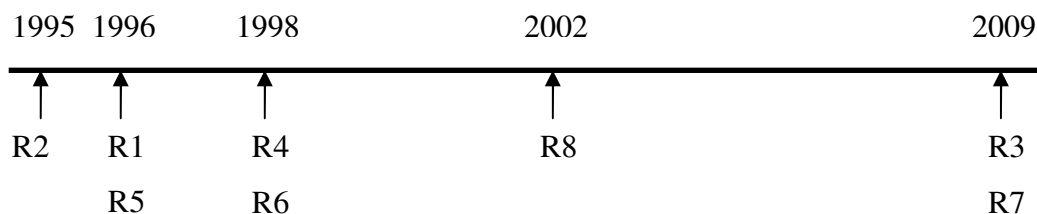
Respondent 8	Středisko rané péče SPRP Plzeň
Forma právního subjektu:	občanské sdružení
Adresa:	Tomanova 5, 301 00 Plzeň
Telefon:	+420 377 420 035
E-mail:	plzen@ranapece.cz
Webové stránky:	www.ranapece.cz
Pracovní zařazení kontaktní osoby:	vedoucí střediska

Zdroj: vlastní výzkum

Otázka č. 2: Ve kterém roce byla Vaše organizace založena?

Odpovědi na druhou otázku znázorňuje Časová osa 1. Na linii osy jsou uvedeny roky a pod osou jsou znázorněny jednotlivé organizace podle roku, ve kterém vznikly.

Časová osa 1: Letopočtové znázornění založení organizací pečující o rodiny s dětmi v Plzni

Legenda:

- R 1 – respondent 1
- R 2 – respondent 2
- R 3 – respondent 3
- R 4 – respondent 4
- R 5 – respondent 5
- R 6 – respondent 6
- R 7 – respondent 7
- R 8 – respondent 8

Zdroj: vlastní výzkum

Otázka č. 3: Mezi jaký typ služeb pro rodiny s dětmi lze Vaši organizaci zařadit?

Třetí otázka rozdělovala organizace podle typu služby pro rodiny s dětmi. Většina respondentů odpověděla, že jejich organizace se při práci řídí zákonem č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. Respondenti 2, 3 a 4 mají navíc od Krajského úřadu města Plzně vydáno pověření k sociálně právní ochraně dětí. Respondent 1 se řadí mezi služby na podporu fungující rodiny.

Otázka č. 4: Jaké druhy služeb rodinám poskytujete?

Čtvrtou otázkou jsem zjišťovala, jaké konkrétní služby rodinám s dětmi organizace poskytují. Odpovědi respondentů jsou znázorněny v Tabulce 2.

Tabulka 2: Služby pro rodiny s dětmi, které poskytují jednotliví respondenti

Označení respondentů	Druhy služeb
Respondent 1	Volnočasové a vzdělávací aktivity
Respondent 2	Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi, krizová pomoc, sociálně právní ochrana dětí
Respondent 3	Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi, mediace a sanace rodiny, sociálně právní ochrana dětí
Respondent 4	Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi, sociálně právní ochrana dětí
Respondent 5	Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi, krizová pomoc
Respondent 6	Odborné sociální poradenství
Respondent 7	Odborné sociální poradenství
Respondent 8	Raná péče

Zdroj: vlastní výzkum

Respondent 1 nabízí volnočasové, zájmové a vzdělávací aktivity pro děti a rodiče. Dále pořádá přednáškové akce pro rodiče zaměřené na oblast podpory slučitelnosti profesních a rodičovských rolí. Respondenti 2, 3, 4 a 5 mají podle zákona o sociálních službách zaregistrovanou službu sociální prevence - sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi. Respondenti 2 a 5 mají navíc registrovanou službu krizové pomoci. Respondent 3 nabízí fakultativně služby mediace a sanace rodiny. Respondenti 6 a 7 poskytují klientům odborné sociální poradenství. Respondent 8 má registrovanou službu sociální prevence – ranou péči. Všechny oslovené služby zajišťují ve větší či menší míře základní sociální poradenství a různé preventivní programy dle aktuálních územních požadavků a cílových skupin.

Otázka č. 5: Jakou formou jsou jednotlivé služby poskytovány?

Služby jsou ve většině organizací poskytovány ambulantně. Respondent 3, 4 a 5 upřednostňuje při své práci sociální prostředí klienta. Respondent 8 provádí svou činnost pouze terénní formou. Respondent 5 nabízí vedle ambulantních a terénních služeb také služby pobytové. Organizace, které poskytují služby pouze ambulantně, nabízí klientům doprovod a pomoc při úkonech, které přesahují možnosti a schopnosti uživatele.

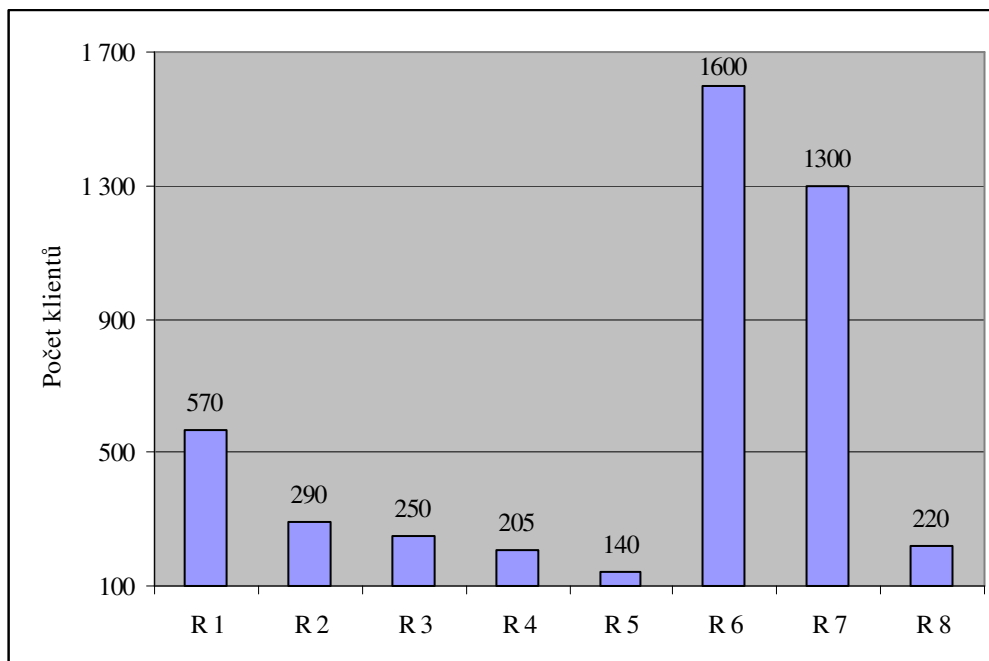
Otázka č. 6: Jak velký je rozsah působnosti Vaší organizace z hlediska regionu?

Na šestou otázku odpověděla většina respondentů shodně. Rozsah působnosti jejich organizace je na úrovni kraje. Respondenti 4, 5 a 8 mají vzhledem k bohaté síti poboček celostátní působnost.

Otázka č. 7: Jaký byl zhruba počet klientů Vaší organizace v loňském roce?

Počet klientů jednotlivých organizací v loňském roce znázorňuje Graf 1.

Graf 1: Hrubý počet klientů organizací pro rodiny s dětmi v Plzni v roce 2009

Zdroj: vlastní výzkum

Respondent 1 uvedl, že počet klientů v loňském roce byl 570. Respondent 2 pracoval s 290 klienty, což bylo 60 rodin. Nízký počet respondentů má souvislost se začátkem provozu organizace právě v loňském roce. Respondent 3 poskytl sociální služby 250 klientům. Nižší počet klientů je vysvětlován stejným důvodem, jako tomu je u respondenta 2. Respondent 4 zaměřoval svou činnost na 205 klientů. Pobytové služby respondenta 5 využilo v loňském roce 140 klientů. Respondent 6 uvedl, že v roce 2009 poskytl sociální služby 1 600 klientům. Respondent 7 měl v loňském roce registrováno 1 300 klientů. Respondent 8 pracuje i nadále s 62 rodinami, což je asi 220 klientů.

Otázka č. 8: Očekáváte v letošním roce výraznější změnu v počtu klientů? Pokud ano, z jakých důvodů očekáváte tyto změny?

Na osmou otázku odpověděli téměř všichni respondenti kladně, a to směrem k vyššímu počtu klientů. Respondent 1 předpokládá obdobný počet klientských rodin jako minulý rok.

Na doplňující otázku k osmé otázce odpovídalo sedm respondentů. Nejčastější důvod, který uvádějí organizace, byla závislost klientských rodin na sociálních službách. Problémy některých rodin se neustále prohlubují a rodiny přestávají zvládat řešit nepříznivé životní situace svých členů bez cizí pomoci. Velký podíl na problémech má hospodářská krize státu a z ní plynoucí důsledky, tj. zejména nezaměstnanost a dluhová problematika. Organizace se dostávají do většího povědomí potřebných rodin. Kontakty na služby předávají potřebným rodinám zástupci státních orgánů města. Organizace poskytující sociální služby pro rodiny s dětmi se snaží o maximální spolupráci s jinými organizacemi, které provozují obdobné služby, a s dalšími odborníky. Všechny oslovené organizace mají sídlo ve středu města, jsou pro klientelu dobře dostupné. Respondenti provozují webové stránky. Respondent 7 uvedl, že v současné době výrazně opadl stud klientů dobrovolně vyhledat odbornou pomoc.

Otázka č. 9: Jaká je kapacita Vaší organizace?

Kapacita jednotlivých organizací je vymezena v Tabulce 3. Levý sloupec označuje jednotlivé respondenty a v pravém sloupci je uvedena jejich maximální kapacita v podobě počtu klientů. Někteří respondenti k velikosti kapacity organizace doplnili, že je závislá na aktuálním počtu pracovníků a finančních prostředcích.

Tabulka 3: Kapacita plzeňských organizací poskytující služby pro rodiny s dětmi

Označení respondentů	Kapacita organizace – počet klientů
Respondent 1	neomezená
Respondent 2	300
Respondent 3	250
Respondent 4	200
Respondent 5	140
Respondent 6	1500
Respondent 7	1500
Respondent 8	250

Zdroj: vlastní výzkum

Otázka č. 10: Dokáže kapacita Vaší organizace pokrýt poptávku po poskytovaných službách?

Respondenti 1 a 8 odpověděli na desátou otázku s jistotou, že dokáže. Respondenti 2 a 7 vyjádřili, že poptávku po službách zatím díky nedávnému rozšíření pracovních úvazků dokáží pokrýt. Avšak do budoucnosti vyjádřili mírnou obavu z toho, že poptávku nebudou moci naplnit. Ostatní čtyři respondenti vyslovili nedostatečné pokrytí potřebnými službami. Poptávka je vyšší než kapacita organizace. Klienti se tak dostávají do jakéhosi pořadníku. Výjimku tvoří služby krizové pomoci, při které zahajují pracovníci intervenci neodkladně. Finanční situace organizace je často omezujícím faktorem v možnosti přijetí nového člena pracovního týmu, resp. rozšíření klientské kapacity.

Otázka č. 11: Jakým způsobem jsou služby poskytované Vaší organizací financovány?

Všichni respondenti v odpovědi na jedenáctou otázku vyjádřili, že velké procento finančních prostředků získávají z dotací Ministerstva práce a sociálních věcí České republiky. Na financování provozu služeb se významně podílejí prostředky získané z rozpočtu města a kraje. Neméně důležité jsou dotace ze zdrojů Evropské unie, příspěvky z nadací a nadačních fondů. Ke každodenní činnosti odborného pracovníka patří sepisování projektů a žádostí o grant. V menší míře je financování doplňováno dary a stálými či jednorázovými sponzory.

Otázka č. 12: Služby poskytujete bezplatně, za úplatu nebo za částečnou úplatu?

Respondent 1 uvedl, že nabízené služby poskytuje klientským rodinám za úplatu formou předplatného na čtvrtletní období. Respondent 5 poskytuje pobytové služby za úplatu na základě smlouvy uzavřené mezi poskytovatelem a uživatelem sociální služby. Všichni ostatní respondenti poskytují nabízené služby bezplatně na základě povinnosti, která vyplývá ze zákona o sociálních službách. Dokonce respondent 3 poskytuje fakultativní službu mediace bezplatně. O službu je obrovský zájem.

Otázka č. 13: Jaké jsou nejčastější důvody, které přivádějí rodiny s dětmi do Vaší organizace?

Respondent 1 odpověděl, že klientské rodiny s dětmi vyhledávají jejich služby za účelem smysluplného trávení volného času. Respondent 8 uvedl, že kritériem pro přijetí rodiny je přítomnost zrakového postižení u dítěte a věk do sedmi let. Odpovědi dalších respondentů jsou znázorněny v Tabulce 4. Tabulka v levém sloupci označuje respondenty a v pravém sloupci uvádí nejčastější problémy klientských rodin.

Tabulka 4: Nejčastější důvody, které přivádějí klientské rodiny do plzeňských organizací, které poskytují služby pro rodiny s dětmi

Označení respondentů	Nejčastější důvody sociální intervence
Respondent 2	Výchovné problémy dětí, problematika záškoláctví, lhaní, problémy ve škole; problémy spojené s rozvodem; děti ohrožené syndromem CAN; domácí násilí; trestná činnost mladistvých.
Respondent 3	Ohrožení vývoje, výchovy a celkového rozvoje dítěte; nezaměstnanost rodičů; ztráta bydlení; problematika dluhů.
Respondent 4	Rozvodové spory; zanedbaná, nezvládnutá péče o děti.
Respondent 5	Ztráta bydlení; dluhová problematika; nezaměstnanost.
Respondent 6	Dluhová problematika; rozvodové spory; poradenství v oblasti sociálních dávek.
Respondent 7	Partnerské nevěry; dluhová problematika; drogová závislost u partnera, gamblerství a z toho plynoucí problémy.

Otázka č. Zdroj: vlastní výzkum

Otázka č. 14: V čem spatřujete největší význam práce Vaší organizace?

Všichni respondenti se při odpovědi na čtrnáctou otázku shodli. Největší význam své práce spatřují v podpoře rodiny jako celku. Mnohokrát poskytují pomoc rodinám v obtížných životních situacích. Největší odměnou při jejich práci je stabilizace rodinného systému a posílení samostatnosti klientské rodiny.

Otázka č. 15: Spolupracujete při práci s klienty s jinými organizacemi ve městě?

Všichni respondenti vyjádřili kladnou odpověď. Spolupráce jednotlivých organizací zabývajících se péčí o rodiny s dětmi je na uspokojivé úrovni. Dokonce respondenti 4 a 5 mezi sebou úzce spolupracují. Dále většina respondentů spolupracuje při své činnosti se zástupci orgánů sociálně právní ochrany dětí a dalšími pracovníky Magistrátu města Plzně, se soudy, s úřady práce, se speciálně pedagogickými centry, s pedagogicko-psychologickými poradnami a školami. Většina respondentů je v kontaktu s odborníky z řad psychologů, psychiatrů, dětských lékařů a právníků. Respondent 1 se snaží spolupracovat s ostatními mateřskými centry ve městě.

Otázka č. 16: Máte pocit, že si svou činností navzájem konkurujete s jinými organizacemi poskytujícími obdobné služby, vzájemně se svými službami doplňujete s jinými organizacemi, nebo zaplňujete mezeru (téměř) chybějících služeb?

Sedm respondentů odpovědělo, že se s poskytováním svých služeb doplňují, nebo se alespoň snaží doplňovat s jinými organizacemi, které ve městě působí. Z toho respondent 5 navíc svými pobytovými službami, které jsou určeny pro celou rodinu, zaplňuje alespoň z části mezeru chybějících služeb ve městě. Respondent 1 si při své činnosti konkuruje s organizacemi, které provozují shodné služby. O možné konkurenci se však zmínili všichni respondenti.

Otázka č. 17: Jaký druh služby pro rodiny s dětmi považujete ve městě za nedostačující?

Jeden respondent nedokázal na sedmnáctou otázku odpovědět. Tři respondenti spatřují nedostatečnou kapacitu pro klienty v azylových domech. Nedostatečné je též ubytování celých rodin, které umožňuje pouze respondent 5. Dva respondenti by uvítali

větší počet dětských psychologů a psychiatrů působících na území města. Respondent 2 uvedl, že nedostatečné služby jsou v oblasti vzdělávání dětí ze sociálně vyloučených lokalit a na území města funguje malý počet nízkoprahových zařízení pro děti a mládež.

Otázka č. 18: Jaký druh služby pro rodiny s dětmi podle Vašeho názoru ve městě zcela chybí?

Dva respondenti nedokázali na osmnáctou otázku odpovědět. Tři respondenti postrádají v síti sociálních služeb pro rodiny s dětmi pobytové dětské krizové centrum. Tři respondenti uvedli, že v Plzni chybí sociální bydlení pro rodiny s dětmi, které se náhle ocitly v obtížné životní situaci bez finančních prostředků. Dále respondenti vyjádřili, že by při své práci s klientskými rodinami využili chybějících služeb, jako jsou firemní školky a jesle, potravinová banka a instituce zabývající se výhradně rodinnou terapií.

4.2 Organizace poskytující služby pro rodiny s dětmi v Českých Budějovicích

Otázka č. 1: Jaká je identifikace Vaší organizace?

První otázkou byla zjištěna identifikace jednotlivých organizací.

Tabulka 5: Identifikační údaje organizací poskytující služby pro rodiny s dětmi v Českých Budějovicích

Respondent I	FOD – Pobočka České Budějovice
Forma právního subjektu:	občanské sdružení
Adresa:	Senovážné náměstí 2, 370 01 ČB
Telefon:	+420 386 356 868
E-mail:	fod.ceskebudejovice@fod.cz
Webové stránky:	www.fod.cz
Pracovní zařazení kontaktní osoby:	vedoucí pobočky

<p style="text-align: center;">Respondent II</p> <p>Forma právního subjektu:</p> <p style="padding-left: 40px;">Adresa:</p> <p style="padding-left: 40px;">Telefon:</p> <p style="padding-left: 40px;">E-mail:</p> <p style="padding-left: 40px;">Webové stránky:</p> <p>Pracovní zařazení kontaktní osoby:</p>	<p style="text-align: center;">Krizové centrum pro děti a rodinu v Jihočeském kraji, o.s.</p> <p style="text-align: center;">občanské sdružení</p> <p style="text-align: center;">Nerudova 53a, 370 04 ČB</p> <p style="text-align: center;">+420 387 410 864</p> <p style="text-align: center;">pomoc@ditevkrizi.cz</p> <p style="text-align: center;">www.ditevkrizi.cz</p> <p style="text-align: center;">vedoucí centra</p>
<p style="text-align: center;">Respondent III</p> <p>Forma právního subjektu:</p> <p style="padding-left: 40px;">Adresa:</p> <p style="padding-left: 40px;">Telefon:</p> <p style="padding-left: 40px;">E-mail:</p> <p style="padding-left: 40px;">Webové stránky:</p> <p>Pracovní zařazení kontaktní osoby:</p>	<p style="text-align: center;">M-centrum pro mladou rodinu, o.s.</p> <p style="text-align: center;">občanské sdružení</p> <p style="text-align: center;">A. Barcala 2, 370 05 ČB</p> <p style="text-align: center;">+420 385 310 730, 720 252 816</p> <p style="text-align: center;">mcmaj@seznam.cz</p> <p style="text-align: center;">www.mc-maj.com</p> <p style="text-align: center;">předsedkyně sdružení</p>
<p style="text-align: center;">Respondent IV</p> <p>Forma právního subjektu:</p> <p style="padding-left: 40px;">Adresa:</p> <p style="padding-left: 40px;">Telefon:</p> <p style="padding-left: 40px;">E-mail:</p> <p style="padding-left: 40px;">Webové stránky:</p> <p>Pracovní zařazení kontaktní osoby:</p>	<p style="text-align: center;">Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež V.I.P.</p> <p style="text-align: center;">církevní právnická osoba</p> <p style="text-align: center;">Skuherského 70, 370 01 ČB</p> <p style="text-align: center;">+420 731 604 436</p> <p style="text-align: center;">vip@mchcb.org</p> <p style="text-align: center;">www.mchcb.org</p> <p style="text-align: center;">vedoucí služby</p>
<p style="text-align: center;">Respondent V</p> <p>Forma právního subjektu:</p> <p style="padding-left: 40px;">Adresa:</p> <p style="padding-left: 40px;">Telefon:</p> <p style="padding-left: 40px;">E-mail:</p> <p style="padding-left: 40px;">Webové stránky:</p> <p>Pracovní zařazení kontaktní osoby:</p>	<p style="text-align: center;">Poradna EVA pro ženy a dívky v nouzi</p> <p style="text-align: center;">církevní právnická osoba</p> <p style="text-align: center;">Kanovnická 16, 370 01 České Budějovice</p> <p style="text-align: center;">+420 386 357 376, 731 402 833</p> <p style="text-align: center;">eva@charitacb.cz</p> <p style="text-align: center;">www.charitacb.cz</p> <p style="text-align: center;">vedoucí poradny</p>

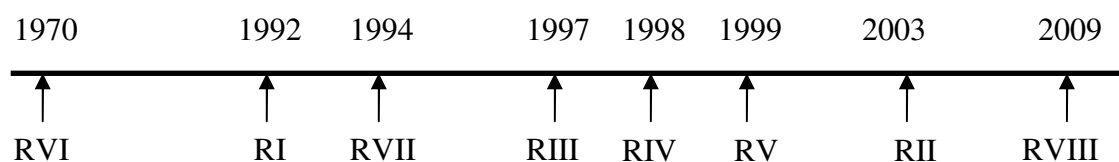
<p style="text-align: center;">Respondent VI</p> <p>Forma právního subjektu:</p> <p style="padding-left: 40px;">Adresa:</p> <p style="padding-left: 40px;">Telefon:</p> <p style="padding-left: 40px;">E-mail:</p> <p style="padding-left: 40px;">Webové stránky:</p> <p>Pracovní zařazení kontaktní osoby:</p>	<p style="text-align: center;">Středisko pro rodinu a mezilidské vztahy a Linka důvěry v ČB, o.p.s.</p> <p style="text-align: center;">obecně prospěšná společnost</p> <p>Nádražní 47, 370 01 České Budějovice</p> <p style="text-align: center;">+420 387 738 703</p> <p style="text-align: center;">sprmv@gmail.com</p> <p style="text-align: center;">www.rodinnapradnacb.cz</p> <p style="text-align: center;">vedoucí střediska</p>
<p style="text-align: center;">Respondent VII</p> <p>Forma právního subjektu:</p> <p style="padding-left: 40px;">Adresa:</p> <p style="padding-left: 40px;">Telefon:</p> <p style="padding-left: 40px;">E-mail:</p> <p style="padding-left: 40px;">Webové stránky:</p> <p>Pracovní zařazení kontaktní osoby:</p>	<p style="text-align: center;">Středisko rané péče SPRP ČB</p> <p style="text-align: center;">občanské sdružení</p> <p>Kněžská 8, 370 01 České Budějovice</p> <p style="text-align: center;">+420 385 520 088, 777 234 032</p> <p style="text-align: center;">budejovice@ranapece.cz</p> <p style="text-align: center;">www.ranapece.cz</p> <p style="text-align: center;">vedoucí střediska</p>
<p style="text-align: center;">Respondent VIII</p> <p>Forma právního subjektu:</p> <p style="padding-left: 40px;">Adresa:</p> <p style="padding-left: 40px;">Telefon:</p> <p style="padding-left: 40px;">E-mail:</p> <p style="padding-left: 40px;">Webové stránky:</p> <p>Pracovní zařazení kontaktní osoby:</p>	<p style="text-align: center;">THEIA – OBČANSKÉ SDRUŽENÍ</p> <p style="text-align: center;">občanské sdružení</p> <p>Mánesova 3b, 370 01 České Budějovice</p> <p style="text-align: center;">+420 777 232 421</p> <p style="text-align: center;">info@theia.cz</p> <p style="text-align: center;">www.theia.cz</p> <p style="text-align: center;">předseda sdružení</p>

Zdroj: vlastní výzkum

Otázka č. 2: Ve kterém roce byla Vaše organizace založena?

Odpovědi na druhou otázku znázorňuje Časová osa 2. Na linii osy jsou uvedeny roky a pod osou jsou znázorněny jednotlivé organizace podle roku, ve kterém vznikly.

Časová osa 2: Letopočtové znázornění založení organizací pečujících o rodiny s dětmi v Českých Budějovicích

Legenda:

R I – respondent I

R II – respondent II

R III – respondent III

R IV – respondent IV

R V – respondent V

R VI – respondent VI

R VII – respondent VII

R VIII – respondent VIII

Zdroj: vlastní výzkum

Otázka č. 3: Mezi jaký typ služby pro rodiny s dětmi lze Vaši organizaci zařadit?

Třetí otázka rozdělovala organizace podle typu služby pro rodiny s dětmi. Respondent III uvedl, že patří mezi služby na podporu fungující rodiny. Ostatní respondenti odpověděli, že pracují a vykonávají služby podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. Respondenti I, II a V mají navíc od Krajského úřadu města České Budějovice vydáno pověření k sociálně právní ochraně dětí.

Otázka č. 4: Jaké druhy služeb rodinám poskytujete?

Čtvrtá otázka byla zaměřena na zjišťování konkrétních služeb, které jednotliví respondenti rodinám s dětmi poskytují. Odpovědi respondentů jsou pro přehlednost znázorněny v Tabulce 6.

Tabulka 6: Služby pro rodiny s dětmi, které poskytují jednotliví respondenti

Označení respondentů	Druhy služeb
Respondent I	Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi, sociálně právní ochrana dětí
Respondent II	Krizová pomoc, sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi, sociálně právní ochrana dětí
Respondent III	Volnočasové a vzdělávací aktivity
Respondent IV	Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež
Respondent V	Terénní programy, odborné sociální poradenství, sociálně právní ochrana dětí
Respondent VI	Krizová pomoc, telefonická krizová pomoc, odborné sociální poradenství
Respondent VII	Raná péče
Respondent VIII	Krizová pomoc, telefonická krizová pomoc, odborné sociální poradenství

Zdroj: vlastní výzkum

Respondent III nabízí volnočasové, zájmové a vzdělávací aktivity pro děti a rodiče. Respondent VII má podle zákona o sociálních službách registrovanou službu sociální prevence – ranou péči. Respondenti VI a VIII poskytují klientům tři stěžejní služby v rámci sociální prevence – krizovou pomoc, telefonickou krizovou pomoc a odborné sociální poradenství. Služby krizové pomoci má zaregistrované respondent II a jako neregistrované poskytuje sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi. Respondent V se specializuje na terénní programy a poskytuje odborné sociální poradenství. Respondent I poskytuje klientům sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi. Respondent IV je nízkoprahové zařízení pro děti a mládež. Pořádá preventivní programy podle aktuálních potřeb cílové skupiny. Všichni respondenti potvrdili

zajišťování základního sociálního poradenství. Respondenti II, IV a VIII uvedli, že pořádají nejrůznější preventivní programy s aktuálními tématy.

Otázka č. 5: Jakou formou jsou jednotlivé služby poskytovány?

Respondent VII provádí svou činnost pouze terénní formou. Respondenti I a V poskytují služby formou terénní i ambulantní. Ostatní respondenti uvedli, že za jejich službami klienti docházejí a terénní služby provádějí pouze ve výjimečných případech, např. závažné onemocnění klienta.

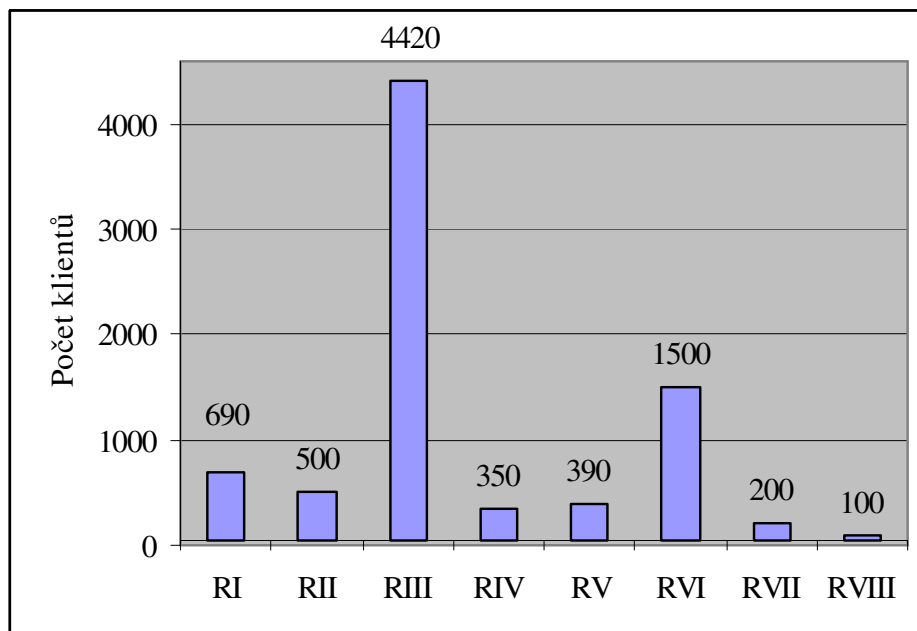
Otázka č. 6: Jak velký je rozsah působnosti Vaší organizace z hlediska regionu?

Na šestou otázku odpovědělo pět respondentů shodně. Rozsah působnosti jejich organizací sahá na úroveň kraje. Respondenti III a IV zajišťují služby pro rodiny s dětmi na úrovni města. Respondent I uvedl, že patří do sítě služeb, které mají rozptýlené pobočky po celé republice.

Otázka č. 7: Jaký byl zhruba počet klientů Vaší organizace v loňském roce?

Počet klientů jednotlivých organizací v loňském roce znázorňuje Graf 2. Respondent I uvedl, že počet klientů v loňském roce byl 690. Respondent II pracoval s 500 klienty, což představuje 60 rodin. Respondent III poskytl služby 4 420 klientům. Sociální služby respondenta IV využilo v loňském roce 350 klientů. Respondent V poskytl sociální služby 390 klientům. Respondent VI uvedl, že v roce 2009 měl registrováno asi 1 500 klientů. Respondent VII dále pracuje s 59 rodinami, což je asi 200 klientů. Respondent VIII měl v loňském roce registrováno 100 klientů.

Graf 2: Hrubý počet klientů organizací pro rodiny s dětmi v Českých Budějovicích v roce 2009

Zdroj: vlastní výzkum

Otázka č. 8: Očekáváte v letošním roce výraznější změnu v počtu klientů? Pokud ano, z jakých důvodů očekáváte tyto změny?

Na osmou otázku odpověděli téměř všichni respondenti kladně. Předpokládají, že počet klientů se bude v letošním roce zvyšovat. Respondent III uvedl, že počet klientských rodin bude obdobný jako minulý rok.

Na doplňující otázku odpovídalo sedm respondentů. Nejčastější důvody, které respondenti uvedli, byly neustále se prohlubující problémy některých rodin. Problémy jsou v některých situacích tak závažné, že je rodina nedokáže řešit bez cizí pomoci. Respondenti potvrdili, že hospodářská krize našeho státu vznikající problémy zhoršuje. Dále respondenti vyjádřili prospěšnost webových stránek a různých reklamních akcí např. v rádiu, kde se jejich organizace prezentuje, a dostane se tak do vědomí široké veřejnosti. Kontakty na služby předávají potřebným rodinám zástupci veřejné a státní

správy. Všechny oslovené organizace sídlí v centru města, jsou pro klientelu dobře dostupné.

Otázka č. 9: Jaká je kapacita Vaší organizace?

Kapacita jednotlivých organizací je vymezena v Tabulce 7. Tabulka v levém sloupci označuje jednotlivé respondenty, a v pravém je uvedena maximální kapacita organizace v podobě počtu klientů. Tři respondenti odpověď na otázku upřesnili, že kapacita organizace je závislá na aktuálním počtu pracovníků a finančních prostředcích organizace. Respondent II uvedl, že mohl zvýšit kapacitu organizace z důvodu nového prostoru a rozšíření pracovních úvazků zaměstnanců.

Tabulka 7: Kapacita českobudějovických organizací poskytující služby pro rodiny s dětmi

Označení respondentů	Kapacita organizace – počet klientů
Respondent I	900
Respondent II	600
Respondent III	neomezená
Respondent IV	300
Respondent V	400
Respondent VI	1500
Respondent VII	250
Respondent VIII	150

Zdroj: vlastní výzkum

Otázka č. 10: Dokáže kapacita Vaší organizace pokrýt poptávku po poskytovaných službách?

Respondent IV odpověděl, že kapacita organizace nepokrývá poptávku po službách. Důvodem jsou nedostatečné prostory, kde organizace sídlí a nedostatek finančních prostředků pro přijetí dalšího pracovníka. Také respondent VI vyjádřil potřebu rozšíření kapacity vzhledem k vysoké poptávce po poskytovaných službách.

Ostatní respondenti uvedli, že kapacita jejich organizace zatím dokáže zajistit služby pro potřebné rodiny. Avšak do budoucnosti vyjádřili mírnou obavu, vzhledem ke statickým údajům za první tři měsíce letošního roku, kdy je vidět výrazněji vyšší počet klientů než tomu bylo v loňském prvním čtvrtletí.

Otázka č. 11: Jakým způsobem jsou služby poskytované Vaší organizací financovány?

Sedm respondentů uvedlo, že největší část finančních prostředků získávají z dotací Ministerstva práce a sociálních věcí České republiky. Dále se na financování provozu služeb významně podílejí prostředky získané z rozpočtu města, kraje a zdrojů Evropské unie. Neméně důležité jsou prostředky získané z nejrůznějších nadací, projektů a grantových řízení. Menší finanční podporu získávají organizace od soukromých sponzorů. Respondent VIII uvedl, že většinu nákladů uhradí z vlastních finančních prostředků na základě spolupráce s partnery.

Otázka č. 12: Služby poskytujete bezplatně, za úplatu nebo za částečnou úplatu?

Respondent III poskytuje své služby na základě vstupného, které rodiny platí vždy při příchodu do zařízení. Všichni ostatní respondenti odpověděli, že poskytované služby provádějí bezplatně.

Otázka č. 13: Jaké jsou nejčastější důvody, které přivádějí rodiny s dětmi do Vaší organizace?

Respondenti III a IV uvedli, že jejich organizace navštěvují klienti, kteří chtějí smysluplně trávit svůj volný čas, seznamovat se s vrstevníky a navazovat sociální kontakty. Respondent VII odpověděl, že nezbytnou podmínkou pro klientské rodiny je přítomnost závažné oční vady u jejich dítěte, které ještě nedosahuje sedmi let věku. Odpovědi dalších respondentů jsou znázorněny v Tabulce 8. Tabulka v levém sloupci označuje respondenty a v pravém sloupci znázorňuje nejčastější problémy klientských rodin.

Tabulka 8: Nejčastější důvody, které přivádějí klientské rodiny do českobudějovických organizací sociálních služeb pro rodiny s dětmi

Označení respondentů	Nejčastější důvody sociální intervence
Respondent I	Výchovné problémy dětí, problematika záškoláctví, lhaní, problémy ve škole; rozvodové spory; děti ohrožené syndromem CAN.
Respondent II	Rozvodové spory – spory o péči o dítě; výchovné problémy; partnerský nesoulad.
Respondent V	Dluhová problematika; ztráta či hrozící ztráta bydlení; nezaměstnanost; manželské a partnerské krize; zanedbávání výchovy a školní docházky dítěte.
Respondent VI	Problémy v partnerských a rodinných vztazích; osobní problémy.
Respondent VIII	Domácí násilí a jiná trestně právní činnost.

Zdroj: vlastní výzkum

Otázka č. 14: V čem spatřujete největší význam práce Vaší organizace?

Všichni respondenti při odpovědi na čtrnáctou otázku použili téměř stejná slova. Největší význam práce jejich organizace spatřují v pomoci a podpoře rodin, které je potřebují. Respondent VIII přikládá velký význam preventivním programům, které pořádá na základních a středních školách.

Otázka č. 15: Spolupracujete při práci s klienty s jinými organizacemi ve městě?

Všichni respondenti vyjádřili kladnou odpověď. Spolupráce neziskových organizací, které poskytují služby pro rodiny s dětmi, je ve městě na dobré úrovni. Dále respondenti při své činnosti spolupracují se zástupci Magistrátu města České

Budějovice, orgánem sociálně právní ochrany dětí, soudy, probační a mediační službou, policií, kurátory pro děti a mládež. Respondenti uvedli, že jsou jejich organizace navázány na mateřské, základní a střední školy, pedagogicko-psychologické poradny a speciálně-pedagogická centra. Někteří respondenti mají uzavřený smluvní vztah s odborníky, jako jsou psychologové, psychiatři, praktičtí lékaři a advokáti.

Otázka č. 16: Máte pocit, že si svou činností navzájem konkurujete s jinými organizacemi poskytujícími obdobné služby, vzájemně se svými službami doplňujete s jinými organizacemi, nebo zaplňujete mezeru (téměř) chybějících služeb?

Všichni respondenti ve své odpovědi vyjádřili, že se při provozování služeb vzájemně doplňují s jinými organizacemi, které poskytují obdobné služby. Respondenti IV a V mají mezi svými organizacemi navázanou úzkou spolupráci. Respondenti II a VIII navíc odpověděli, že zaplňují mezeru téměř chybějících služeb, neboť jejich organizace jsou v Českých Budějovicích ojedinělé.

Otázka č. 17: Jaký druh služby pro rodiny s dětmi považujete ve městě za nedostačující?

Dva respondenti nedokázali na sedmnáctou otázku odpovědět. Jeden respondent uvedl, že nabídka služeb ve městě je dostačující, avšak téměř všechny mají menší kapacitu, než jaká by byla potřebná. Dva respondenti by uvítali větší počet dětských psychologů a psychiatrů působících na území města. V současné době se čekací doba pro termín vyšetření pohybuje mezi dvěma až třemi měsíci. Respondent I uvedl, že nedostatečná je práce s rodinou v rozvodu či po rozvodu. Je málo mediátorů a nedostatek organizací, které provádějí asistovaná setkávání rodičů a dětí. Respondent IV potvrdil, že na území města funguje malý počet nízkoprahových zařízení pro děti a mládež. Respondent VIII v odpovědi uvedl, že v dohledné době plánuje prohloubení spolupráce se školami a rozšíření preventivních programů.

Otázka č. 18: Jaký druh služby pro rodiny s dětmi podle Vašeho názoru ve městě zcela chybí?

Jeden respondent nedokázal na osmnáctou otázku odpovědět. Tři respondenti postrádají v síti sociálních služeb pro rodiny terénní služby, které by zajišťovaly sanaci rodiny. Dva respondenti uvedli, že ve městě chybí dětské krizové centrum s lůžkem. Respondent VII uvedl, že by při práci s klientskými rodinami využil nějakou formu respitní péče, která ve městě zcela chybí. Jeden respondent odpověděl, že žádná ze služeb pro rodiny s dětmi ve městě nechybí, avšak chybí správná koordinace mezi službami.

5. DISKUZE

V předchozí kapitole Výsledky výzkumu jsem respondenty rozdělila do dvou cílových skupin, na základě kterých jsem pomocí rozhovorů monitorovala současnou situaci služeb pro rodiny s dětmi v Plzni a Českých Budějovicích.

První skupinu tvořily organizace poskytující sociální služby pro rodiny s dětmi v Plzni. Druhá skupina byla složena z organizací, které provozují shodné služby v Českých Budějovicích. Organizace byly vybrány z Registru poskytovatelů sociálních služeb Ministerstva práce a sociálních služeb České republiky, který je dostupný na webových stránkách MPSV ČR. Dále jsem služby vyhledala na webových stránkách obou regionů. Pro rozhovory jsem vybrala zástupce služeb pro rodiny s dětmi, kteří se při práci řídí zákonem č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, dále představitele služeb na podporu fungující rodiny a respondenty, kteří provozují svou činnost na základě zákona o sociálních službách a navíc mají pověření k sociálně právní ochraně dětí, které uděluje krajský úřad.

Výzkumný vzorek měly původně tvořit rodiny, které využívají některou ze služeb, nabízenou organizacemi v Plzni a Českých Budějovicích. Avšak setkala jsem se jen s velmi malým zájmem o spolupráci, i když jsem klientským rodinám garantovala anonymitu. Nakonec jsem ráda, že jsem rozhovory vedla s vedoucími pracovníky organizací poskytující služby pro rodiny, případně s jejich zástupci. Cením si jejich odbornosti a objektivitu při odpovědích na otázky. O problematice sociální práce s rodinou mají odborní pracovníci velký přehled. Jejich znalosti a zkušenosti mě utvrdily, že vést rozhovory právě s nimi bylo dobré rozhodnutí.

První oblast otázek rozhovoru zjišťovala identifikační údaje jednotlivých organizací. Konkrétně se jednalo o název organizace, formu právní subjektivity, adresu, emailový a telefonický kontakt a webové stránky. Druhou otázkou jsem se ptala na rok vzniku jednotlivých organizací. Patnáct respondentů ze šestnácti dotázaných uvedlo, že jejich organizace vznikla až po roce 1989. Další z otázek byla zaměřena na právní subjektivitu organizací. Všichni oslovení respondenti uvedli, že jejich zařízení patří mezi nestátní neziskové organizace, které se tudíž staly předmětem mého výzkumu.

Vznik a dramatický nárůst počtu nestátních neziskových organizací souvisí se zásadními změnami v oblasti politické, ekonomické a sociální, které nastaly právě v porevolučním období (16). Nejčastější formou neziskových organizací vztahující se k rodinné péči jsou občanská sdružení, obecně prospěšné společnosti, nadace a nadační fondy. Hlavním rozdílem mezi poskytováním služeb ze strany státu a ze strany neziskových organizací je větší rozmanitost a adresnost služeb poskytovaných neziskovými organizacemi (33). Při rozhovorech jsem se přesvědčila, že neziskové organizace jsou většinou zakládány odborníky pracující a zaměřující se na určitou sociální problematiku. Právě tito odborníci nejlépe vědí, kterých služeb se ze strany státu nedostává nebo které vůbec neexistují, a snaží se je pokrýt vlastní činností (33).

Další otázky výzkumného rozhovoru se zabývají druhy a formami poskytovaných služeb, rozsahem působnosti a počtem klientů jednotlivých organizací v loňském roce. Podle Matouška nestátní neziskové organizace poskytují své služby nejčastěji terénní formou (16). Při mapování služeb pro rodiny s dětmi v Plzni jsem se o tomto tvrzení přesvědčila. Terénní formu služeb nabízí pět z osmi respondentů. V Českých Budějovicích služby pro rodiny s dětmi poskytuje terénní formou jedna oslovená organizace a dva respondenti kombinují terénní práci s ambulantními službami. Tuto skutečnost dále rozvíjí poslední dvě otázky rozhovoru. Při sociální práci s rodinou bych upřednostňovala terénní formu služby, avšak problém může nastat s nedostatečným personálním a finančním zajištěním těchto služeb. Přesto jsem přesvědčená o tom, že přirozené sociální prostředí rodiny prozradí mnohé bez toho, aniž by odborník pokládal nějaké otázky. Pouhé pozorování vzájemných rodinných interakcí může zkušenému pracovníkovi napovědět směr, kterým se má při sociální práci s rodinou ubírat. V západním světě je naprosto zřetelné upřednostňování služeb, které jsou rodinám poskytovány v domácím prostředí před poskytováním služeb v zařízeních, kam za nimi rodiny musejí docházet (15). V domácím prostředí odborník daleko snáze pronikne do rodinného systému. Velkou výhodou spatřuji v přítomnosti často všech členů rodiny. Rodiny budou při vyjadřování svých problémů ve svém domácím prostředí otevřenější. Terénní forma služby má ovšem i svá rizika. Komplikace mohou nastat v případech přítomnosti agresivního člena rodiny apod. Téměř žádná organizace

si z důvodu nedostatku personálu nemůže dovolit vysílat své pracovníky do terénu po dvou.

Na otázku, zda respondenti očekávají v letošním roce 2010 výraznější změnu v počtu klientů, než tomu bylo v loňském roce, většina z nich při rozhovoru reagovala kladnou odpovědí. Plzeňské i českobudějovické organizace pečující o rodiny s dětmi předpokládají v letošním roce vyšší počet klientů, než jich měli v roce 2009. Pouze respondenti řadící se mezi služby na podporu fungující rodiny počítají s obdobným počtem klientů. Důvody, které způsobují nárůst klientů, uváděli respondenti nejrůznější. Negativní význam má stále trvající hospodářská krize v České republice. Problémy klientských rodin se jejími důsledky, tj. nezaměstnanost, dluhy na nájemném a spotřebních poplatcích, partnerské a rodinné neshody, neustále prohlubují. Vzniká tak začarovaný kruh, který způsobuje problémy v celkovém fungování rodinného systému, a rodina se tak ocitá v situaci, kterou nedokáže řešit svými silami. V ten moment se stává závislá na sociální pomoci, která může mít různou dobu trvání. Jeden respondent uvedl, že vyšší počet klientů souvisí s tím, že v dnešní době se lidé za své problémy nestydí. Svěřování problému souvisí s důvěrou klienta k odbornému pracovníkovi. Myslím si, že dříve se mnoho obtížných situací podařilo zvládnout a vyřešit za pomoci širší rodiny. Domnívám se, že rodiny držely více pohromadě a na řešení problému se podílelo více členů. V současnosti se sociální práce s rodinou snaží obnovit tuto tradici. Respondenti vyslovili možnosti propagace svých organizací na internetu, v tisku, na rádiových stanicích a podobně. Mezi některými organizacemi funguje spolupráce při práci s klienty.

Velmi zajímavá je otázka kapacity organizací a pokrytí poptávky po poskytovaných službách pro rodiny s dětmi. S tímto souvisí druhý cíl bakalářské práce, porovnání nabídky a poptávky po poskytovaných službách pro rodiny s dětmi. Zástupci dvou plzeňských organizací s naprostou jistotou uvedli, že jejich organizace má dostatečnou kapacitu pro to, aby mohla pokrýt poptávku po službách pro rodiny s dětmi. Dva respondenti odpověděli, že poptávku zatím dokážou uspokojit. Čtyři respondenti uvedli, že jsou vzhledem k vyššímu množství poptávaných služeb nuceni zařazovat klienty do jakéhosi pořadníku. Čekací doby klientů pro sociální intervenci se tak

prodlužují. Myslím si, že tento aspekt je velmi negativní a v sociální práci s rodinou by se měl vyskytnout velmi ojediněle. Často se členové rodiny dostanou do těžké situace, kterou nejsou schopni sami vyřešit. Každý člověk reaguje na obtížnou situaci různým způsobem. Samozřejmě intenzita obtížnosti situace se zásadně liší u každého jedince. Co jednomu člověku může připadat jako absolutně nevyřešitelné, mohou jiní lidé považovat za banální situaci a může tomu být i naopak. Zatímco někomu odstup týdne od oznámení problému odborníkovi prospěje, pro jiného člověka to může znamenat celkové zhoršení a prohloubení problému. Zvládání stresu je velmi individuální záležitost. Výjimku samozřejmě tvoří rodiny, jež potřebují krizovou pomoc. Tyto rodiny se do žádného pořádku nezapisují a sociální pracovníci zahajují krizovou službu do 24 hodin. Jak uvádí Matoušek, pracovník poskytující krizovou pomoc by měl být dostupný pokud možno nepřetržitě (15).

V Českých Budějovicích byly odpovědi na již zmíněnou otázku uspokojivější. Šest respondentů odpovědělo, že jejich organizace dokážou pokrýt poptávku po poskytovaných službách. Pouze zbylí dva respondenti vyjádřili nedostatečné pokrytí služeb. **Nabídka a poptávka služeb pro rodiny s dětmi je v Českých Budějovicích vyrovnaná. V Plzni ze zkoumaného vzorku organizací poptávka převyšuje nabídku služeb pro rodiny s dětmi.** Pracovníci neziskových organizací provozují své služby v maximální míře, aby byli schopni pojmout a uspokojit co nejvíce klientských rodin. Avšak téměř všech šestnáct respondentů se shodlo na závislosti finančních prostředků na dobrém fungování nabízených služeb pro rodiny s dětmi. Je tedy zřejmé, že čím více finančních prostředků pro svou činnost organizace získají, tím více odborníků budou moci zaměstnat pro sociální práci s rodinou. Zkrátí se tak čekací lhůty pro sociální intervence a sociální práce se stane intenzivnější. Někteří respondenti vyjádřili touhu po rozšíření nabídky služeb pro rodiny s dětmi. Účelem je, aby jedno zařízení mohlo poskytnout více druhů služeb rodinám s dětmi. Služby by se staly komplexnější. Myslím si, že by tato skutečnost prospěla nejen rodinám, kterým by odpadlo navštěvování několika organizací najednou, ale také odborníkům, kteří s nimi provádějí sociální práci. Měli by více možností a prostoru seznámit se s rodinným prostředím a odborná práce by se tak stala efektivnější. V současné době je však

nemožné tyto plány uskutečnit s ohledem na personální a finanční zajištění organizací. Otázka financování je podle mého názoru problematická v jakékoliv oblasti, sociální sféra není výjimkou. Všichni respondenti potvrdili, že mezi jejich každodenní činnost patří vypisování nejrůznějších žádostí o příspěvky či granty. Troufám si říci, že právě tato činnost odborníky často zdržuje od potřebné sociální práce. Jeden respondent dokonce vyjádřil názor, že financování sociálních služeb, které poskytují nestátní neziskové organizace, je velmi špatně nastavené. Jelikož nemám ekonomické vzdělání, nedokážu na toto tvrzení adekvátně reagovat.

Další oblast výzkumu se týkala právě otázek financování provozu organizací. Respondenti odpovídali téměř shodně. Největší finanční prostředky získávají organizace z dotací Ministerstva práce a sociálních věcí České republiky, dále k nejvýznamnějším zdrojům patří dotace z města, kraje a Evropské unie. Služby jsou klientům na základě zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách poskytovány bezplatně. Pouze služby na podporu fungující rodiny účtují rodinám vyšší úplaty na základě předem stanovených podmínek.

Odpovědi, týkající se nejčastějších důvodů, které přivádějí rodiny s dětmi do organizací, se vzhledem k podobnosti oslovených respondentů v Plzni a Českých Budějovicích téměř nelišily. Dokonce se velmi podobaly problémovým okruhům, jež uvádí Smutková. Často se jedná o rodiny v hmotné či sociální nouzi, rodiny, v nichž minimálně jeden člen je nezaměstnaný, závislý, páchá trestnou činnost (26). Klienty bývají rodiny, ve kterých dochází k rozpadu manželských vztahů. U velkého množství klientských rodin je ústřední zakázkou sociální práce předrozvodová, rozvodová a porozvodová problematika. Právě toto téma má vzhledem k všeobecnému nárůstu rozvodů neustále stoupající tendenci. Neméně zanedbatelnými důvody nutnosti sociální práce s rodinou jsou výchovné problémy dětí, zanedbávání školní docházky a v nejtěžších případech možnosti ohrožení celkového vývoje dítěte.

Ani při otázce významu práce jednotlivých organizací se odpovědi respondentů z Plzně a Českých Budějovic nerozházely. Jedná se především o podporu a pomoc rodinám, které je potřebují. Velmi kladně hodnotím stále se rozšiřující teorii, že problém jednoho člena se stává problémem rodiny jako celku (26). Myslím si, že právě

společné podílení se na řešení problému dokáže prohlubovat a upevňovat rodinné vztahy. Společným cílem služeb pro rodiny s dětmi je stabilizace rodinného systému a posílení samostatnosti klientských rodin. Domnívám se, že velký význam práce organizací, které poskytují služby pro rodiny s dětmi, spočívá v menším zatížení státního sociálního systému.

Další otázky rozhovoru zjišťovaly úroveň spolupráce jednotlivých organizací a dalších odborníků. Všichni respondenti z Plzně a Českých Budějovic mají navázanou spolupráci s dalšími odborníky a využívají jejich služeb podle aktuálního druhu zakázky. V Plzni sedm respondentů odpovědělo, že se vzájemně doplňují s jinými organizacemi, které poskytují shodné služby. Jeden respondent přiznal konkurenci ve městě. O veřejné či skryté konkurenci se však zmínili všichni respondenti. V Českých Budějovicích všech osm respondentů uvedlo, že se vzájemně svými službami doplňují s jinými organizacemi působícími ve městě. Dvě organizace navíc poskytují zcela ojedinělé služby. Z rozhovorů jsem cítila, že v Českých Budějovicích se vyskytuje konkurence daleko méně než v Plzni. Možná je nižší konkurence způsobená tím, že v Českých Budějovicích funguje menší počet organizací pečující o rodiny s dětmi než v Plzni. **Nabídka služeb v Plzni je bohatší než v Českých Budějovicích.** Plzeň disponuje větším počtem organizací zabývajících se péčí o rodiny s dětmi. Důvod spatřuji v rozdílu velikosti měst a počtu jejich obyvatel, resp. potencionálních klientů. Údaje o organizacích jsem zjistila při mapování služeb pro rodiny s dětmi v obou městech, což byl první cíl bakalářské práce. Příloha č. 3 a č. 4 ukazuje mnou oslovené organizace, včetně jejich identifikačních údajů a druhu služeb, které poskytují.

Výzkumné rozhovory uzavírá problematika nedostačujících a chybějících služeb pro rodiny s dětmi v Plzni a Českých Budějovicích. Respondenti z Plzně vyjádřili nedostatečnou kapacitu azylových domů. V České republice existují azylové domy, které jsou určeny pro matky s dětmi (16). Avšak pouze jedna organizace v Plzni v rámci sociálně aktivizačních služeb pro rodiny s dětmi poskytuje ubytovací služby pro celé rodiny. V Českých Budějovicích dokonce žádné ze zařízení tyto služby nenabízí. Je velmi důležité podporovat rodinu v její úplnosti. Organizace poskytující tyto služby nabízí rodinám nejčastěji pomoc při hledání vhodného zaměstnání a snaží se o co

nejrychlejší stabilizaci rodinného systému. Při poskytování těchto služeb mohou nastat nejrůznější komplikace ze stran uživatelů služeb. Hrozí riziko, že rodině relativně levné bydlení bude stále více vyhovovat a přestane mít zájem pracovat na změně rodinné situace. Je velmi žádoucí, aby poskytovatelé těchto služeb měli nastaveny pravidla a podmínky, se kterými musí být uživatelé služeb seznámeni a které musí akceptovat. Podle odpovědí plzeňských respondentů funguje na území města malý počet nízkoprahových zařízení pro děti a mládež. České Budějovice disponují třemi nízkoprahovými zařízeními pro děti a mládež, jejichž působnost je rovnoměrně rozdělena a určena pro děti a dospívající ze tří sociálně vyloučených lokalit. Přesto zástupce jedné z těchto organizací upozornila na vyšší poptávku po službách. S tím souvisí nedostatek činností v oblasti vzdělávání dětí ze sociálně vyloučených lokalit. V naprosté shodě vyjádřili respondenti z obou měst absolutní nedostatek dětských psychologů a psychiatrů, kteří diagnostikou a terapií výrazně pomáhají při sociální práci s klientskými rodinami. Respondenti podporují tvrzení Matouška, že všeobecně existuje málo organizací a odborníků, kteří pracují s rodinami při rozvodovém řízení (16). Služba mediace je podle údajů zjištěných při rozhovorech nedostatečná. V obou městech pracuje málo mediátorů a navíc jsou služby mediace poskytovány rodinám za úhradu. Cena jedné hodiny této služby se pohybuje průměrně okolo pěti set korun. Právě vysoká cena je hlavním důvodem, proč je služba mediace nedostatečně využívána. Jak uvedli respondenti, zabývající se rozvodovou problematikou. Pouze jedno zařízení v Plzni provozuje mediaci zdarma. Na rozdíl od Velké Británie a dalších států není u nás v celé České republice tato pomoc zdaleka tolik rozšířena, ani nijak institucionalizována. Je však k dispozici kvalifikovaná odborná pomoc bez finanční úhrady v manželských a rodinných poradnách. Kvalifikace a výcvik zprostředkovatelů, resp. poradců nejsou u nás tak organizovány a propracovány. Společná je však snaha pomoci rodině vyřešit pokud možno všechny sporné otázky ještě před rozvodem. Usiluje se o co nejrychlejší dosáhnutí dohody o majetku, bydlení, úpravě poměrů k dětem, výživné apod. a tím zabránit dlouhým, finančně i psychicky vyčerpávajícím soudním sporům (25).

Nezávisle na sobě tři respondenti uvedli, že v Plzni chybí pobytové dětské krizové centrum. Toto zařízení postrádají i dva respondenti z Českých Budějovic. Matoušek uvádí v souvislosti s vysokým počtem dětí svěřovaných ústavním zařízením, že v České republice chybí krizová pěstounská péče pro děti potřebující okamžitou krátkodobou pomoc (16). O děti by bylo postaráno v prostředí, které co nejvíce připomíná domov. S rodiči by se intenzivně pracovalo na vytváření podmínek pro zdravý vývoj dítěte, aby se dítě mohlo vrátit co nejdříve zpátky do rodinného prostředí. S tímto úzce souvisí odpovědi respondentů z Českých Budějovic, kteří postrádají ve městě terénní služby, které by zajišťovaly sanaci rodiny. V České republice se teprve začínají zkoušet programy sanace rodiny. V zahraničí mají odborníci zabývající se touto problematikou širokou působnost. Zabývají se všemi potřebami rodiny, od financí, přes bydlení, až po řešení vzájemných interakcí v rodině a vztahů rodiny k okolí (16). Program sanace rodiny považují za velmi prospěšnou a žádoucí činnost. Některým rodinám může činit potíže sestavování rodinného rozpočtu, nedokážou zvládat domácí provoz a výchovu dětí. Problémy se zhoršují, když do rodiny vstoupí nějaká patologie, např. závislost jednoho z rodičů. V Plzni sanaci rodiny provozují dvě organizace.

Podle Matouška v České republice chybí úlevová pěstounská péče pro děti s postižením (16). Jeden respondent z Českých Budějovic se k tomuto názoru přiklání. Dokonce ani v Plzni jsem se s podobnou službou nesečkala. Péče o dítě s postižením je daleko náročnější než péče o zdravé dítě. Často je do péče zahrnuta i širší rodina. Problémy mohou nastat, když rodinné vazby nejsou tak pevné, rodina nefunguje, nebo dokonce o dítě trvale pečuje pouze jeden rodič. Pak má jistě pečující člen nárok na odpočinek. V obou městech by mělo být zařízení, které nabízí nějakou formu respitní péče. Respondenti vyjádřili, že v Plzni chybí firemní školky a jesle. Vzhledem k nedávnému plošnému rušení předškolních zařízení se tento problém týká celé České republiky. Plzeňští respondenti uvedli, že by při své práci s klientskými rodinami využili služeb potravinové banky. Často se setkávají s rodinami, které se nacházejí v tak tíživé sociální situaci, že jim nezbyvají finanční prostředky ani na základní potraviny. Zatím organizace nakupují potraviny pro klientské rodiny z vlastních peněžních zdrojů, nebo stravu zajišťují na základě sponzoringu. Jeden respondent z Českých Budějovic

uzavřel rozhovor se slovy, že žádná ze služeb pro rodiny s dětmi ve městě nechybí, chybí pouze správná koordinace mezi jednotlivými službami.

Výsledky výzkumu mohou přispět ke vzniku nových zařízení pro rodiny s dětmi v Plzni a Českých Budějovicích a dále pak k prohloubení spolupráce mezi organizacemi angažovanými v oblasti dané problematiky. Seznam služeb pro rodiny s dětmi v Plzni a Českých Budějovicích může přispět jak pracovníkům a studentům v sociální oblasti, tak široké veřejnosti. Práce by mohla být rovněž využita pro potřeby dalšího výzkumu.

6. ZÁVĚR

Cílem bakalářské práce bylo zmapovat služby pro rodiny s dětmi v Plzni a Českých Budějovicích a porovnat nabídku a poptávku těchto služeb v obou vybraných městech.

Ve výsledcích empirické části bakalářské práce jsem popsala techniku polostandardizovaného rozhovoru prostřednictvím kvalitativního výzkumu s otázkami týkající se situace služeb pro rodiny s dětmi, které jsou provozovány nestátními neziskovými organizacemi. Před počátkem zkoumání jsem si stanovila výzkumné otázky: „Odpovídá v současné době nabídka služeb pro rodiny s dětmi v Plzni poptávce po těchto službách? Odpovídá v současné době nabídka služeb pro rodiny s dětmi v Českých Budějovicích poptávce po těchto službách? Je v Plzni nabídka služeb pro rodiny s dětmi větší než v Českých Budějovicích? Jaké druhy služeb pro rodiny s dětmi v Plzni chybí? Jaké druhy služeb pro rodiny s dětmi chybí v Českých Budějovicích?“ Odpověď na první výzkumnou otázku zní, že v současné době poptávka po službách pro rodiny s dětmi v Plzni převyšuje jejich nabídku. Odpověď na druhou otázku uvádí, že situace nabídky a poptávky služeb pro rodiny s dětmi v Českých Budějovicích je v rovnováze. Třetí otázka konstatuje, že v Plzni funguje větší počet organizací, které pečují o rodiny s dětmi. Odpovědi na poslední dvě výzkumné otázky uvádí, jaké druhy služeb pro rodiny s dětmi v Plzni a Českých Budějovicích chybí. Téma chybějících či nedostačujících služeb považuji za velmi důležitou oblast bakalářské práce.

Příčiny chybění některých služeb spojuji s problematikou financování provozu nestátních neziskových organizací, které provozují služby pro rodiny s dětmi. Nedostatek finančních prostředků může brzdit rozvoj již existujících či nově vznikajících organizací. Ze státního rozpočtu by měla být vyhrazena větší část na sociální sektor. Také poskytovatelé služeb by měli více propagovat svou činnost a získávat sponzory, které podporují provoz služeb, které organizace nabízejí, zatím jen v minimálním měřítku.

Po zpracování bakalářské práce byly stanoveny následující hypotézy:

Hypotéza 1: V Plzni je větší nabídka služeb pro rodiny s dětmi než v Českých Budějovicích.

Hypotéza 2: Nabídka služeb pro rodiny s dětmi v Plzni není dostatečná vzhledem k aktuální poptávce po poskytovaných službách.

Hypotéza 3: Nabídka služeb pro rodiny s dětmi odpovídá v Českých Budějovicích aktuální poptávce po poskytovaných službách.

Výsledky empirické části tak mohou přispět ke vzniku nových zařízení pro rodiny s dětmi. V Plzni chybí pobytové dětské krizové centrum, sociální bydlení pro rodiny, které se ocitly bez finančních prostředků, firemní školky, jesle a organizace, které by se zabývaly výhradně rodinnou terapií. Nedostatečná je kapacita azylových domů, nízkoprahových zařízení pro děti a mládež. Na území města provozuje svou odbornou činnost vzhledem k poptávce málo dětských psychologů a psychiatrů. V Českých Budějovicích by mohly v budoucí době vzniknout organizace, které by zajišťovaly terénní služby v programu sanace rodiny. Dále odborníci pracující s rodinami s dětmi postrádají pobytové krizové centrum a zařízení, které by zajišťovalo respitní péči. Objevuje se zde nedostatek odborníků z řad dětských psychologů, psychiatrů a mediátorů.

Byla bych ráda, kdyby výsledky bakalářské práce pomohly ke vzniku nových organizací, jejichž činnost by zaplnily mezeru chybějících služeb v obou městech. Služby pro rodiny s dětmi pokládám za velmi důležité a prospěšné. Správné fungování rodinného systému má pozitivní vliv na fungování celé společnosti.

Seznam služeb pro rodiny s dětmi v Plzni a Českých Budějovicích může přispět jak pracovníkům a studentům v sociální oblasti, tak široké veřejnosti. Práce by mohla být rovněž využita pro potřeby dalšího výzkumu.

7. SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

1. BECHYŇOVÁ, V., KONVIČKOVÁ, M. *Sanace rodiny: Sociální práce s dysfunkčními rodinami*. 1. vydání. Praha: Portál, 2008. 151 s. ISBN 978-80-7367-392-5.
2. BURIÁNEK, J. *Sociologie*. 3. vydání. Praha: Fortuna, 2008. 144 s. ISBN 978-80-7373-028-4.
3. DISMAN, M. *Jak se vyrábí sociologická znalost*. 3. vydání. Praha: Karolinum, 2008. ISBN 978-80246-0139-7.
4. GJURIČOVÁ, Š., KUBIČKA, J. *Rodinná terapie: Systematické a narativní přístupy*. 2. vydání. Praha: Grada Publishing, 2009. 288 s. ISBN 978-80-247-2390-7.
5. HANUŠ, P., KOLÁŘOVÁ, I. *Sociální služby v novém*. Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí, 2007. ISBN 978-80-86991-30-6.
6. HENDL, J. *Kvalitativní výzkum: Základní metody a aplikace*. 1. vydání. Praha: Portál, 2005. 408 s. ISBN 80-7367-040-2.
7. JABŮRKOVÁ, M. a kol. *Od paragrafů k lidem: Analýza situace v oblasti sociálních služeb po přijetí nového zákona o sociálních službách*. Praha: Skok, 2007. ISBN 978-80-239-9506-0.
8. JANOUŠKOVÁ, K. *Metody sociální práce v sociálních službách a sociální služby*. In *Sborník studijních textů pro metodiky sociální prevence a sociální kurátory pověřené koordinační činností: Metodické a koordinační dovednosti v sociálních službách*. Ostrava: Ostravská univerzita, 2007. s. 22-23. ISBN 978-80-7368-229-3.
9. KOZLOVÁ, L. *Sociální služby*. 1. vydání. Praha: Triton, 2005. ISBN 80-7254662-7.
10. KOZLOVÁ, L., KUBELOVÁ, V. *Jak psát bakalářskou a diplomovou práci*. 1. vydání. České Budějovice: Jihočeská univerzita, 2008. 56 s. ISBN 978-80-7394-112-3.
11. KRÁLOVÁ, J., RÁŽOVÁ, E. *Sociální služby a příspěvek na péči*. 2. vydání. Olomouc: Anag, 2008. ISBN 978-80-7263-462-0.

12. KVĚTENSKÁ, D. *Úvod do sociální práce pro pomáhající profese*. 1. vydání. Hradec Králové: Gaudeamus, 2007. ISBN 978-80-7041-860-4.
13. LÁTALOVÁ, L., LEVICKÁ, J. Rodina ako klient sociálnej práce. In *Proměny klienta služeb sociální práce = Social work client metamorphoses*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2006. s. 240-248. ISBN 80-7041-716-1.
14. MATOUŠEK, O. *Slovník sociální práce*. 2. vydání. Praha: Portál, 2008. 272 s. ISBN 978-80-7367-368-0.
15. MATOUŠEK, O. a kol. *Metody a řízení sociální práce*. 1. vydání. Praha: Portál, 2003. 384 s. ISBN 80-7178-548-2.
16. MATOUŠEK, O a kol. *Sociální služby: Legislativa, ekonomika, plánování, hodnocení*. 1. vydání. Praha: Portál, 2007. 184 s. ISBN 978-80-7367-310-9.
17. MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Aktivity k podpoře rodiny* [online]. [cit. 2010-01-31]. Dostupné z: <<http://www.mpsv.cz/cs/4#apr>>.
18. MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Národní koncepce rodinné politiky* [online]. [cit. 2010-01-31]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/files/clanky/2125/koncepce_rodina.pdf>.
19. MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Národní zpráva o rodině* [online]. [cit. 2010-01-31]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/files/clanky/899/zprava_b.pdf>.
20. MOŽNÝ, I. *Rodina a společnost*. 2. vydání. Praha: Slon, 2008. ISBN 978-80-86429-87-8.
21. NOVOTNÁ, E., MERTO VÁ, J. Aktuální otázky v sociálně-právní ochraně dětí. In *Kapitoly sociální práce v praxi*. České Budějovice: Jihočeská univerzita, 2008. s. 45-48. ISBN 978-80-7394-074-4.
22. PITNEROVÁ, D. *Management sociální práce*. 1. vydání. Olomouc: Univerzita Palackého, 2008. ISBN 978-80-244-2012-7.
23. PRŮŠA, L. *Ekonomie sociálních služeb*. 2. vydání. Praha: Aspi, 2007. 180 s. ISBN 978-80-7357-255-6.
24. SEDLÁKOVÁ, J. *Kvalita komunitního plánování sociálních služeb*. 1. vydání. Praha: Oeconomica, 2008. 76 s. ISBN 978-80-245-1392-8.

25. SMITH, H. Children, feelings and divorce. 1. vydání. London: Free Association Books, 1999. 200 s. ISBN 1-85343-434-5.
26. SMUTKOVÁ, L. *Sociální práce s rodinou*. 1. vydání. Hradec Králové: Gaudeamus, 2007. ISBN 978-80-7041-069-1.
27. ŠRAJER, J., MUSIL, L. *Etické kontexty sociální práce s rodinou*. 1. vydání. Brno: Albert, 2008. 152 s. ISBN 978-80-7326-145-0.
28. TOMKA, M. Rodinný systém ako predmet záujmu sociálnej práce. In *Proměny klienta služeb sociální práce = Social work client metamorphoses*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2006. s. 215-223. ISBN 80-7041-716-1.
29. ZATLOUKAL, L. *Plánování rozvoje sociálních služeb metodou komunitního plánování*. 1. vydání. Olomouc: Univerzita Palackého, 2008. ISBN 978-80-244-2128-5.
30. *Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dítěte* [on line]. [cit. 2010-01-22]. Dostupné z: <<http://www.atre.cz/zakony/frame.htm>>.
31. *Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách* [on line]. [cit. 2010-01-22]. Dostupné z: <<http://www.atre.cz/zakony/page0048.htm>>.
32. *Zákon č. 94/196 Sb., o rodině* [on line]. [cit. 2010-01-22]. Dostupné z: <<http://www.atre.cz/zakony/page0031.htm>>.
33. ZELENÁ, M., KLÉGROVÁ, A. *Podpora rodiny*. Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí, 2006. 32 s. ISBN 80-86991-67-9.

8. KLÍČOVÁ SLOVA

Rodina

Sociální služby

Služby pro rodiny s dětmi

Sociální práce s rodinou

9. PŘÍLOHY

- Příloha č. 1: Výzkumné otázky pro rozhovory se zástupci organizací poskytující služby pro rodiny s dětmi v Plzni a Českých Budějovicích
- Příloha č. 2: Identifikační dotazník pro organizace poskytující služby pro rodiny s dětmi v Plzni a Českých Budějovicích
- Příloha č. 3: Seznam organizací zabývajících se péčí o rodiny s dětmi v Plzni
- Příloha č. 4: Seznam organizací zabývajících se péčí o rodiny s dětmi v Českých Budějovicích

Příloha č. 1: Výzkumné otázky pro rozhovory se zástupci organizací poskytující služby pro rodiny s dětmi v Plzni a Českých Budějovicích

Otázky:

- 1) Jaká je identifikace Vaší organizace?
 - Název organizace
 - Forma právního subjektu
 - Adresa
 - Telefon
 - E-mail
 - Webové stránky
 - Pracovní zařazení kontaktní osoby
- 2) Ve kterém roce byla Vaše organizace založena?
- 3) Mezi jaký typ služby pro rodiny s dětmi lze Vaši organizaci zařadit?
 - Služby na podporu fungující rodiny
 - Služby sociálně právní ochrany dětí
 - Služby podle zákona č. 108/2006 Sb.
- 4) Jaké druhy služeb rodinám poskytujete?
- 5) Jakou formou jsou jednotlivé služby poskytovány?
- 6) Jak velký je rozsah působnosti Vaší organizace z hlediska regionu?
- 7) Jaký byl zhruba počet klientů Vaší organizace v loňském roce?
- 8) Očekáváte v letošním roce výraznější změnu v počtu klientů? Pokud ano, z jakých důvodů očekáváte tyto změny?
- 9) Jaká je kapacita Vaší organizace?
- 10) Dokáže kapacita Vaší organizace pokrýt poptávku po poskytovaných službách?
- 11) Jakým způsobem jsou služby poskytované Vaší organizací financovány?
- 12) Služby poskytujete:
 - Bezplatně
 - Za úplatu
 - Za částečnou úplatu

13) Jaké jsou nejčastější důvody, které přivádějí rodiny s dětmi do Vaší organizace?

14) V čem spatřujete největší význam práce Vaší organizace?

15) Spolupracujete při práci s klienty s jinými organizacemi ve městě?

16) Máte pocit, že svou činností:

- Navzájem si konkurujete s jinými organizacemi poskytujícími obdobné služby
- Vzájemně se svými službami doplňujete s jinými organizacemi
- Zaplňujete mezeru (téměř) chybějících služeb

17) Jaký druh služby pro rodiny s dětmi považujete ve městě za nedostačující?

18) Jaký druh služby pro rodiny s dětmi podle Vašeho názoru ve městě zcela chybí?

Zdroj: vlastní výzkum

Příloha č. 2: Identifikační dotazník pro organizace poskytující služby pro rodiny s dětmi v Plzni a Českých Budějovicích

Otázky:

- 1) Jaký je název a adresa Vaší organizace?
- 2) Jaké je telefonní číslo a emailová adresa, na které se mohou v případě potřeby klientské rodiny obrátit?
- 3) Jaké jsou webové stránky Vaší organizace?
- 4) Jaký druh služeb pro rodiny s dětmi poskytujete?

Zdroj: vlastní výzkum

Příloha č. 3: Seznam organizací zabývajících se péčí o rodiny s dětmi v Plzni

<p>AZYLOVÝ DŮM MÁTA Lochotínská 37, Plzeň +420 377 541 226 azylovydum.plzen@fod.cz www.fod.cz Azylové domy</p>	<p>CEDR, CENTRUM DĚTÍ A RODIČŮ PLZEŇ Západní 18, Plzeň +420 777 036 704, 728 646 656 cedr.plzen@seznam.cz www.lesyco.cz/cedr Mateřské centrum</p>
<p>CENTRUM PRO RODINU VINICE Brněnská 14, Plzeň +420 377 530 332, 731 619 720 vinice@mch.cz www.cprvinice.cz Mateřské centrum</p>	<p>CENTRUM PRO RODINU ŽABIČKA Rokycanská 62, Plzeň +420 377 459 026 skolka@veselazabicka.cz www.veselazabicka.cz Mateřské centrum</p>
<p>CENTRUM SOS ARCHA Prokopova 17, Plzeň +420 377 223 221 archa.plzen@diakoniecce.cz www.sosarcha.cz Krizová pomoc, sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi, sociálně právní ochrana dětí</p>	<p>ČLOVĚK V TÍSNI Mikulášské náměstí 17, Plzeň +420 377 240 090, 777 787 964 simona.bejvlova@clovekv tisni.cz www.cvtplzen.cz Terénní programy</p>
<p>DOMOV SV. ZDISLAVY PRO MATKY S DĚTMI V TÍSNI Čermákova 29, Plzeň +420 377 423 159, 731 433 106 dmd@mchp.cz www.mchp.cz Azylové domy</p>	<p>DOMUS – CENTRUM PRO RODINU Hřímálého 4, Plzeň +420 733 733 061 domus@domus-cpr.cz www.domus-cpr.cz Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi, sociálně právní ochrana dětí</p>

<p>DUHA – KŘESŤANSKÉ MATEŘSKÉ CENTRUM Husova 14, Plzeň +420 777 570 665 mcduha@gmail.com www.umc.cz/duha Mateřské centrum</p>	<p>FOD – POBOČKA PLZEŇ Barrandova 8, Plzeň +420 377 455 132 fod.plzen@fod.cz www.fod.cz Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi, sociálně právní ochrana dětí</p>
<p>INTERVENČNÍ CENTRUM PLZEŇSKÉHO KRAJE Cukrovarská 16, Plzeň +420 777 167 004, 731 433 013 krize@dchp.cz www.dchp.cz Intervenční centrum</p>	<p>MATEŘSKÉ CENTRUM BARVÍNEK Ruská 16, Plzeň +420 602 157 772, 606 909 633 mcbarvinek@centrum.cz www.mc-barvinek.cz Mateřské centrum</p>
<p>MATEŘSKÉ CENTRUM JABLÍČKO Jablonského 4, Plzeň +420 736 445 524 mcslovany@centrum.cz www.jablicko.unas.cz Mateřské centrum</p>	<p>MATEŘSKÉ CENTRUM PLZEŇSKÉ PANENKY Sady 5. května 8, Plzeň +420 728 930 030 plzenske.panenky@volny.cz www.plzenskepanenky.cz Mateřské centrum</p>
<p>MOTÝL, o.s. Žlutická 2, Plzeň +420 774 855 133 motyl.plzen@centrum.cz www.motyl-plzen.cz Raná péče</p>	<p>NADĚJE, POBOČKA PLZEŇ Železniční 36, Plzeň +420 377 456 912, 377 443 977 plzen@nadeje.cz www.nadeje.cz/plzen Krizová pomoc, sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi, azylové domy</p>

<p>OBČANSKÁ PORADNA PLZEŇ, o.s. Koterovská 41, Plzeň +420 377 456 468, 77 964 563 poradna@opplzen.cz www.opplzen.cz Odborné sociální poradenství</p>	<p>OCHRANA NENAROZENÉHO ŽIVOTA – POMOC A PORADENSTVÍ PRO ŽENY A DÍVKY Husovo náměstí 2, Plzeň +420 377 919 089, 731 064 036 plzen@poradnaprozeny.eu www.poradnaprozeny.eu Odborné sociální poradenství</p>
<p>PONTON, OBČANSKÉ SDRUŽENÍ Podmostní 1, Plzeň +420 377 222 466, 732 182 887 pixla@ponton.cz www.ponton.cz Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež</p>	<p>PORADNA NÁHRADNÍ RODINNÉ PÉČE Borská 55, Plzeň +420 733 534 466 plzen@pestouni.cz www.pestouni.cz Odborné sociální poradenství</p>
<p>PORADNA PRO RODINU, MANŽELSTVÍ A MEZILIDSKÉ VZTAHY, o.p.s. Klatovská třída 90, Plzeň +420 377 331 255, 775 263 426 info@poradnaplzen.cz www.poradnaplzen.cz Odborné sociální poradenství</p>	<p>SALESIÁNSKÉ STŘEDISKO MLÁDEŽE Revoluční 98, Plzeň +420 377 266 953 sdbplzen@sdbplzen.cz www.sdbplzen.cz Sociálně akviziční služby pro rodiny s dětmi, odborné sociální poradenství, nízkoprahové zařízení pro děti a mládež</p>

<p align="center">SDRUŽENÍ ROMŮ A NÁRODNOSTNÍCH MENŠIN PLZEŇSKÉHO KRAJE, o.s.</p> <p align="center">Koterovská 162, Plzeň +420 774 001 085 srnmpk@volny.cz www.srnmpk.cz</p> <p align="center">Odborné sociální poradenství, terénní programy</p>	<p align="center">STŘEDISKO RANÉ PÉČE SPRP PLZEŇ</p> <p align="center">Tomanova 5, Plzeň +420 377 420 035 plzen@ranapece.cz www.ranapece.cz</p> <p align="center">Raná péče</p>
<p align="center">SPOLEČNOST TADY A TEĎ, o.p.s.</p> <p align="center">Mikulášské náměstí 17, Plzeň +420 377 240 034 info@tadyated.org www.tadyated.org</p> <p align="center">Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi</p>	<p align="center">TEEN CHALLENGE PLZEŇ</p> <p align="center">Husova 14, Plzeň +420 377 235 526 office@tycko.cz www.tycko.cz</p> <p>Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež, chráněné bydlení, služby následné péče</p>

Zdroj: vlastní výzkum

Příloha č. 4: Seznam organizací zabývajících se péčí o rodiny s dětmi v Českých Budějovicích

<p>ARPIDA, CENTRUM PRO REHABILITACI OSOB SE ZDRAVOTNÍM POSTIŽENÍM, o.s. U Hvízdala 1402/9, České Budějovice +420 385 521 287 arpida@dcarpida.cz www.dcarpida.cz Raná péče</p>	<p>AZYLOVÝ DŮM FILIA Nerudova 809/7, České Budějovice +420 387 427 168 ADN.CB@seznam.cz www.jazcb.cz Azylové domy</p>
<p>FOD – POBOČKA ČESKÉ BUDĚJOVICE Senovážné náměstí 2, České Budějovice +420 386 356 868 fod.ceskebudejovice@fod.cz www.fod.cz Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi, sociálně právní ochrana dětí</p>	<p>INTERVENČNÍ CENTRUM Kanovnická 11, České Budějovice +420 386 323 016, 603 281 300 intervencnicentrum@charitacb.cz www.charita.cz Intervenční centrum</p>
<p>JIHOČESKÉ CENTRUM MEDIACE A SPOLUPRÁCE, o.s. J. Čarka 7, České Budějovice +420 605 486 528 jarolimkova.sarka@seznam.cz www.emotio.cz/mediace Služba mediace</p>	<p>KONÍČEK, o.s. Na Zlaté stoce 551/14, České Budějovice +420 386 321 476 konicekcb@seznam.cz www.konicekcb.cz Odborné sociální poradenství Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi</p>

<p>KRIZOVÉ CENTRUM PRO DĚTI A RODINU V JIHOČESKÉM KRAJI, o.s.</p> <p>Nerudova 53a, České Budějovice +420 387 410 864 pomoc@ditevrizi.cz www.ditevkrizi.cz</p> <p>Krizová pomoc, sociálně právní ochrana dětí</p>	<p>KULTURNĚ VZDĚLÁVACÍ CENTRUM PANSOFIE</p> <p>+420 724 545 581 pansofie@sky.cz www.pansofie.net</p> <p>Rodinné centrum</p>
<p>M-CENTRUM PRO MLADOU RODINU, o.s.</p> <p>A. Barcala 2, České Budějovice +420 385 310 730, 720 252 816 mcmaj@seznam.cz www.mc-maj.com</p> <p>Mateřské centrum</p>	<p>MATEŘSKÉ CENTRUM LEPORELO</p> <p>Resslova 3, České Budějovice +420 776 626 254 mc.leporelo@seznam.cz www.leporelo.unas.cz</p> <p>Mateřské centrum</p>
<p>MATEŘSKÉ CENTRUM VICTORY</p> <p>Lannova 63, České Budějovice +420 721 646 593 info@victorysdruzeni.cz www.victorysdruzeni.cz</p> <p>Mateřské centrum</p>	<p>NÍZKOPRAHOVÉ ZAŘÍZENÍ PRO DĚTI A MLÁDEŽ RUDA</p> <p>Adamovská 490/13 České Budějovice ruda@mchcb.org www.mchcb.org</p> <p>Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež</p>
<p>NÍZKOPRAHOVÉ ZAŘÍZENÍ PRO DĚTI A MLÁDEŽ SRDÍČKO – JILORO</p> <p>Okružní 1a, České Budějovice +420 731 604 456 zuzana.svobodova@mchcb.org www.mchcb.org</p> <p>Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež</p>	<p>NÍZKOPRAHOVÉ ZAŘÍZENÍ PRO DĚTI A MLÁDEŽ V.I.P.</p> <p>Skuherského 70, České Budějovice +420 731 604 436 vip@mchcb.org www.mchcb.org</p> <p>Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež</p>

<p style="text-align: center;">OBČANSKÁ PORADNA PŘI JIHOČESKÉ ROZVOJOVÉ, o.p.s.</p> <p>B.Smetany 1646/34, České Budějovice +420 387 222 838 poradna@jr-spolecnost.cz www.jr-spolecnost.cz Odborné sociální poradenství</p>	<p style="text-align: center;">PORADNA EVA PRO ŽENY A DÍVKY V NOUZI</p> <p>Kanovnická 16, České Budějovice +420 386 357 376, 731 402 833 eva@charitacb.cz www.charitacb.cz Odborné sociální poradenství, terénní programy, sociálně právní ochrana dětí</p>
<p style="text-align: center;">PORADNA PRO ŽENY A DÍVKY ČESKÉ BUDĚJOVICE</p> <p>Lannova třída 63/41, České Budějovice +420 386 350 475 ceskebudejovice@poradnaprozeny.eu www.poradnaprozeny.eu Odborné sociální poradenství</p>	<p style="text-align: center;">STŘEDISKO RANÉ PÉČE SPRP ČESKÉ BUDĚJOVICE</p> <p>Kněžská 8, České Budějovice +420 385 520 088, 777 234 032 budejovice@ranapece.cz www.ranapece.cz Raná péče</p>

Zdroj: vlastní výzkum